

**O‘ZBEKISTON RESPUBLIKASI XALQ TA’LIMI VAZIRLIGI
RESPUBLIKA TA’LIM MARKAZI**

**2015-2016-O‘QUV YILIDA UMUMIY O‘RTA TA’LIM
MAKTABLARINING 7,8-SINF O‘QUVCHILARI UCHUN
ONA TILI , RUS TILI, FIZIKA, INFORMATIKA, XORIJIY TIL,
GEOGRAFIYA, DAVLAT VA HUQUQ ASOSLARI, BIOLOGIYA
FANLARIDAN BOSQICHLI IMTIHON MATERIALLARI VA METODIK
TAVSIYALAR TO‘PLAMI**

Toshkent-2016

Imtihon materiallari va tavsiyalar Respublika ta'lim markazi qoshidagi ilmiy-metodik kengashlar tomonidan muhokama qilinib, nashrga tavsiya etilgan.

Maktab metodbirlashmalari imtihon biletlariga 15-20 % hajmda o'zgartirishlar kiritishi mumkin.

ONA TILI

G. Ziyodullayeva –RTM, filologiya fanlari bo‘limi bosh metodisti.

RUS TILI

Z. Atayeva –RTM, xorijiy tillar bo‘limi bosh metodisti .

Yu. Musurmanova –Yangiyer shahar, 5 – maktabning oily toifali o‘qituvchisi.

FIZIKA

Z. Sangirova – RTM, Tabiiy va aniq fanlar bo‘limi bosh metodisti.

U. Alimuhammedova - Toshkent shahar Yunusobod tumani 9-maktabining fizika fani o‘qituvchisi.

INFORMATIKA

B. Boltayev – RTM, ta'lim jarayonini axborotlashtirish bo‘limi bosh metodisti.

XORIJIY TIL

X. Isakdjanova -RTM, xorijiy tillar bo‘limi boshligi.

GEOGRAFIYA

E. Nazaraliyeva - RTM, tabiiy va aniq fanlar bo‘limi geografiya fani bosh metodisti.

V. Fedorko - Toshkent shahar Olmazor tumanidagi 233-maktabining geografiya fani o‘qituvchisi.

DAVLAT VA HUQUQ ASOSLARI

Y. Ismatova - RTM, ijtimoiy-iqtisodiy bilim asoslari va ma'rifiy ishlar bo‘limi boshlig'i.

BIOLOGIYA

I. Saparboyev - RTM ,tabiiy va aniq fanlar bo‘limi bosh metodisti.

Imtihon materiallarini ko‘paytirib tarqatish taqiqlanadi.

So‘zboshi

O‘zbekiston Respublikasi Xalq ta’limi vazirligi va Vazirlar Mahkamasi huzuridagi Davlat test markazining 2010 -yil 8 -iyundagi 23 va 11/QQ –son qarori bilan tasdiqlangan “ 5 –9 -sinf o‘quvchilarining bilimlari sifatini nazorat qilishning reyting tizimi to‘g‘risida”gi Nizomga muvofiq umumiy o‘rta ta’lim muassasalarida o‘quv yili tamom bo‘lganidan so‘ng bosqichli nazoratlar va bitiruvchi sinflarda o‘qish tamom bo‘lganidan so‘ng yakuniy nazorat o‘tkaziladi. Bosqichli nazorat natijalariga ko‘ra o‘quvchining reytingi aniqlanadi va uni navbatdagi sinfga o‘tkazish to‘g‘risida qaror qabul qilinadi.

Bosqichli va yakuniy nazorat materiallari Respublika ta’lim markazi tomonidan tayyorlanadi. Tayyorlangan materiallarga ijodiy yondashgan holda o‘quv fani o‘qituvchilari bosqichli nazorat materiallariga o‘zgartirishlar kiritishi va ularni uslubiy birlashmalar muhokamasidan o‘tkazib, joriy etishlari mumkin.

O‘quvchilarning bilimni baholash ularning o‘quv fani mavzusi bo‘yicha tasavvurga ega bo‘lishi, mavzuning mohiyatini tushunib yetishi va aytib bera olishi, bilimlarini amalda qo‘llashi, mustaqil mushohada yuritishi, ijodiy fikrlashi va xulosa qabul qila olishi, masalalarni yecha olishi va amaliy topshiriqlarni bajara olishi kabi mezonlarga qarab amalga oshiriladi.

Metodik tavsiyada har bir fanning xususiyatidan kelib chiqqan holda nazoratlarni yozma yoki og‘zaki holda o‘tkazilishini nazarda tutib, imtihon materiallari keltirilgan. Har fan bo‘yicha o‘quvchilarning javoblarini baholash bo‘yicha ball meyorlari berilgan. Ular namunaviy bo‘lib, o‘qituvchi undan ijodiy ravishda foydalanishlari kerak.

Fanlar chuqur o‘rganiladigan maktab(sinf)lar uchun mazkur imtihon materiallariga qo‘shimcha ravishda savollar kiritiladi. Qo‘shimcha savollar fan o‘qituvchisi tomonidan tayyorlanib tegishli uslubiy birlashma tomonidan muhokamadan o‘tkazilib maktab direktori tomonidan tasdiqlanadi.

ONA TILI

7- SINIF

Ona tili ta’limi oldiga ijtimoiy jihatdan mukammal shakllangan, mustaqil fikrlay oladigan, nutq va muloqot madaniyati rivojlangan, savodxon shaxsni kamol toptirish maqsadi qo‘yiladi. Bu bilan o‘quvchilarning til qurilishi bo‘yicha olgan bilimlari, bu bilimlarni amaliyot bilan bog‘lash ko‘nikmasi va nutq hosil qilish malakasini tarkib toptirishga qaratiladi.

Shu maqsadga ko‘ra ona tili ta’limining mazmuni:

-o‘quvchining fikrlash salohiyatini, aqliy rivojlanishini, mantiqiy tafakkurini o‘stirish;

-o‘quvchilarni o‘z-o‘zini, moddiy borliqni tilning ifoda vositalari yordamida anglashga hamda o‘z fikri va his-tuyg‘ularini ona tilining keng imkoniyatlari doirasida bayon eta olishini ta’minlash vazifalarini hal etishga yo‘naltirilgan.

Ona tili ta’limi natijasida o‘quvchilar egallagan bilim, ko‘nikma va malakalar uch parametrli standart ko‘rsatkichlar asosida tekshiriladi va aniqlanadi:

1. O'qish texnikasi;
2. O'zgaralar fikrini va matn mazmunini anglash malakasi;
3. Fikrni yozma shaklda bayon etish malakasi.

Fikrni yozma shaklda bayon etish malakasi (tugal fikr ifodalangan matn) murakkab jarayon bo'lib, ona tili ta'limining maqsadi shu parametrdan mujassamlashadi.

Shu maqsadga ko'ra joriy o'quv yilida 7-sinfda ona tilidan bosqichli imtihon yozma ish, ya'ni diktant shaklida o'tkaziladi. Diktant o'quvchilarning savodxonligini tekshirish va oshirish, bilimlarini mustahkamlash maqsadiga xizmat qiladi.

Diktantga quyidagi talablar qo'yiladi:

- yozma nazoratning bu turi o'quv yili davomida o'rganilgan mavzular yuzasidan bilim va malakalarni mustahkamlashga hamda tekshirishga xizmat qilishi;
- diktant uchun o'tilgan mavzularga to'la muvofiq keladigan va olingan bilimlarni sinash imkoniyatini beradigan material tanlanishi;
- tanlangan matn o'quvchiga ma'lum darslikdan olinmay, imkon qadar ijodiy bo'lishi, mustaqil o'qilgan yoki o'quvchiga notanish bo'lgan asarlardan olinib, ta'limiy, tarbiyaviy mohiyatga ega bo'lishi lozim.

Diktant matni ko'p variantli tarzda tayyorlanadi. Tayyorlangan har bir variant alohida konvertga solinadi. Bir o'quvchi konvertlardan bittasini tanlab oladi. Konvertga solingan matn sarlavhasi doskaga yozib qo'yiladi. O'qituvchi tomonidan diktant matni bir marta o'qib eshittiriladi. Matndagi murakkab so'zlar doskaga yozib qo'yiladi. Diktant matni o'qituvchi tomonidan o'qib turib yozdirib boriladi.

O'qituvchi o'quvchilar tomonidan yozilgan diktantlarni yig'ib oladi va tekshiradi.

Diktantni baholashda quyidagicha mezonlar amal qilinadi:

«5» ball: a) mutlaqo xatosiz yozilgan; b) qo'pol bo'lmagan bitta imlo yoki bitta ishorat xatosi bo'lgan diktantga qo'yiladi.

«4» ball: ikkita imlo va ikkita ishorat xatosi bo'lgan diktantga qo'yiladi. Xatolar nisbati o'zgarishi mumkin, lekin ularning umumiy miqdori to'rttadan, imlo xato esa ikkitadan oshmasligi kerak.

«3» ball: to'rtta imlo hamda to'rtta ishorat xatosi bo'lgan diktantga qo'yiladi. Xatolar nisbati 3 imlo, 5 ishorat xato va boshqa ko'rinishlarda ham bo'lishi mumkin. Ammo imlo xato miqdori 4 tadan oshmasligi shart.

«2» ball: yettigacha imlo va 7 ta ishorat xatosi bo'lgan diktantga qo'yiladi.

Xatolar miqdori 15 tadan ortsa, «1» ball qo'yiladi.

Eslatma: 1. Diktantdagi xatolar nisbatan turlicha ko'rinishda bo'lishiga qaramay, baholashda imlo xatolar miqdori asosiy chegara sanaladi.

2. Agar diktantdagi tuzatishlar miqdori beshtadan ortiq bo'lsa, baho bir ballga pasayadi.

3. Agar diktantda uch va undan ortiq tuzatish bo'lsa, «5» ball qo'yilmaydi.

Diktant matni hajmi 120-150 so'zdan iborat bo'lishi lozim.

DIKTANT MATNLARIDAN NAMUNA

TAOM TARTIBI HAQIDA

Ey farzand, aqlli odamlar o‘zlarining bajarayotgan har bir ishlariga vaqt tayin qiladilar. Kecha va kunduzning yigirma to‘rt soatini o‘z ishlariga taqsimlaydilar. Ular har bir ishning bir-biridan farqini aniqlab, har bir ish uchun vaqt, chegara, o‘lchov belgilaydilar, bu ishlarni bir- biriga aralashtirmaydilar.

Dastlab taom yeyish so‘zining nimaligini bilgil.

Ayrim odamlarning odati shundayki, vaqt- bevaqtga qaramay, vaqt topsalar ovqatlanishga mashg‘ul bo‘laveradilar. Bu odat hayvonlarning odati bo‘lib, ular qachon o‘t topsalar yeyaveradilar.

Ey farzand, ovqat paydo bo‘lganda oila a‘zolari bilan birga taom yeyishga odatlan, ammo taomni tez yema, asta-sekin yegil. Taom yeyayotgan vaqtingda davradagilar bilan so‘zlashgil, biroq boshingni quyi solib o‘tir, boshqalarning luqmasiga qaramagil.

Ovqat vaqtida qovog‘ingni solib o‘tirma, ovqatning yaxshi-yomon bo‘lgani haqida e‘tiroz bildirma, bu yaxshi odat emas.

(“Qobusnoma” dan, 120 so‘z.)

SOAT

Aslida soatlarimizning ko‘rinishi oddiy bo‘lgani bilan tarixi uzoq o‘tmishga borib taqaladi.

Qadimda vaqt quyoshga qarab, xo‘roz qichqirig‘iga yoki shamning qancha qismi yonganiga, moychiroq shishasida qancha moy qolganiga qarab aniqlangan . Harorat o‘lchagichga o‘xshash o‘lchovli sham va lampalar ham bo‘lgan. O‘sha paytlarda kunduzi quyosh eng ishonchli soat hisoblangan bo‘lsa, tunda suv soatlari muhim rol o‘ynagan. Suv soatlarida bir idishdan ikkinchisiga suv quyilib turgan. Biroq kema safarlarida suv soatlari yaxshi ish bermagan. Shu bois dengizchilar qum soatdan foydalanishgan. Keyinchalik jiringlaydigan soatlar ixtiro qilingan. Ammo u kishilar istaganda emas, balki har soatda jiringlayvergan. Qadimgi jiringlaydigan soatlardan biri quyidagicha ishlangan. Maxsus tayoqchaga metall soqqachalar ilingan va tayoqcha yoqib qo‘yilgan. O‘t soqqachaga yetganda ular mis tog‘arachalarga yoki ostiga qo‘yilgan biron-bir idishga jaranglab tushgan.

Mexanik soatlar esa taxminan o‘n to‘qqizinchi asrda yaratilgan.

(“G‘aroyib olam” kitobidan, 125 so‘z).

XAMSACHILIK KASHSHOFI

Sharqda besh dostonidan iborat “Xamsa” yozishni boshlab bergan Nizomiy Ganjaviydir. Nizomiy 1141-1143- yillar orasida hozirgi Ozarbayjonning Ganja shahrida ma’rifatli oilada dunyoga keladi.

Ganja X-XII asrlarda madaniyat, ilm-fan, savdo-sotiq ancha rivojlangan shahar bo'lgan. Shoir asarlaridagi dalillar uning forsiy va arab tillaridan tashqari yunon, qadimgi pahlaviy, sanskrit va boshqa tillarni ham bilganligini tasdiqlaydi. Nizomiy o'z davridagi falsafa, mantiq, ilohiyot, adabiyotshunoslik, kimyo, astronomiya, matematika singari fanlarni puxta bilgan, ilmning inson kamolotida tutgan o'rniga alohida e'tibor bergan.

Yoshligidanoq she'r mashq qilib yurgan Nizomiy yigitlik pallasidayoq shoir sifatida shuhrat qozongan. Shoir o'zi tug'ilib o'sgan shahri nomini taxallus qilib olgan.

Nizomiyga olamshumul shuhrat keltirgan asar "Xamsa"dir. Shoir xalq og'zaki ijodi, qadimiy voqeanomalar, yozma manbalardan ijodiy foydalanib, hayotning dolzarb masalalarini aks ettiruvchi beshta doston yozdi va ular "Xamsa" nomi bilan bir kitobga jamlangan.

(H. Homidiy "Ko'hna Sharq darg'alari" kitobidan, 125 so'z)

HUNARNING AFZALLIGI VA OLIY TABIATLI BO'LISH HAQIDA

Ey farzand, ogoh bo'lkim, hunarsiz kishi hamma vaqt foydasiz bo'lur va hech kimga foydasi tegmaydi.

Agar kishi asil bo'lsa-yu, hunari bo'lmasa, xalqning izzat va hurmatidan mahrum bo'ladi. Agar tabiatning har qancha asil bo'lsa ham, unga mag'rur bo'lmagil, chunki tan go'zalligi hunar bezagi bilan ziynatlanmasa, hech narsaga arzimaydi. Masalan, debdurlarkim, ulug'lik aql va bilim bilandir, nasl-nasab bilan emas.

Agar kishi nasl-nasabli bo'lsa-yu, hunar ziynati bo'lmasa, u kishi hech kimning suhbatiga munosib bo'lmaydi.

Bilgilkim, hamma hunardan so'z hunari yaxshi.

Birov sendan bir narsani so'ramasa, javob bermagil, behuda so'zdan saqlan, biror narsani so'rasalar, to'g'risini aytgil.

Ey farzand, yaxshilik qil va qilgan yaxshiligingdan hargiz pushaymon bo'lma. Bir kishiga yaxshilik qilsang, u kishi bundan qanchalik xursand bo'lgan bo'lsa, sening ko'nglingga ham undan ko'proq shodlik va xurramlik yetishadi. Sen bir kishiga yomonlik qilsang, senga ham yomonlik keladi. Demak, yaxshilik va yomonlikning mukofoti albatta bo'lur.

(“Qobusnoma”dan, 140 so'z)

BOLALAR OROMGOHI

Archazor tog'lar yozda juda gavjum edi. Saraton issig'ida ko'p odamlar tog'da salqinlab dam olishga kelardi. Dengiz sathidan ming sakkiz yuz metr

balandlikdagi oromgohda bolalarning sho‘x tovushlari yangrar, musiqa ohanglari uzoq-uzoqlarga eshitalardi.

Kuz kirdi-yu, tog‘lar jimib, huvillab qoldi. Kunlar sovugandan keyin mol-hollar ham pastga tushib ketdi. Bolalar oromgohining qorovuli Xoliq buva kuz va qish davomida tog‘da yolg‘iz qolib juda zerikadi.

Tog‘ tomondan izg‘irin esadi. Oromgoh tog‘ning baland joyiga qurilgan. Bu yerga qish erta tushadi, qor juda ko‘p yog‘adi. Dekabr oylariga borib jilg‘alardagi suvlar to‘ng‘ib, oqmay qoladi, buloqlarning atrofini qalin muz qoplaydi.

Albatta, bunday paytlarda tog‘da yolg‘iz o‘tirish yana ham qiyin. Xoliq buvaning o‘n besh yashar nevarasi Asqar ba‘zi kunlari bobosini ko‘rgani keladi. Buvisi dasturxonga o‘rab-chirmab berib yuborgan palovni sovutmasdan yetkazib boradi.

Xoliq buva oromgohning darvozasiga yaqin joydagi bir uychaga pechka qurib, issiqqina yotoqxon qilib olgan. Tog‘da o‘tin ko‘p. Ta‘til paytlarida Asqar bobosi bilan shu xonada tunab ham qoladi.

(Pirimqul Qodirov, 149 so‘z)

YALPIZ

Bahorning ajoyib ne‘matlaridan biri bo‘lgan yalpiz qadimdan beri turli-tuman taomlarga oshko‘k sifatida ishlatib kelinadi va bir qancha kasalliklarni davolashda keng foydalaniladi.

Osiyoda dala yalpiz va qalampir yalpizi yovvoyi holda dala-qirlarda, shuningdek suv bo‘ylari, zax joylarda o‘sadi. Uning madaniylashtirilgan turi xonadonlarda o‘stiriladi.

Yalpiz erta bahorda ko‘karib, yozda gullaydi, urug‘i kuzda pishadi.

Abu Ali ibn Sino ichakni davolashda, og‘riq qoldirishda, ishtaha ochishda, ovqatni hazm qilishda, ko‘ngil ayniganda, hiqichoqda, asabiylashganda, sariq bo‘lgan bemorlarga yalpiz qaynatmasini ichishni tavsiya qilgan.

Xalq tabobatida yalpizning yer ustki qismidan tayyorlangan qaynatma bilan tish og‘rig‘i, milk yallig‘lanishida qo‘llanilgan.

Erta bahorda, ilik uzildi paytida, yalpiz, jag‘-jag‘, ismaloq, ko‘k piyoz, beda yig‘malaridan somsa tayyorlab, iste‘mol qilib turish tanaga darmon beribgina qolmay, bir qator bemorlarni muhofaza ham qiladi.

Yalpiz tarkibidagi shifobaxsh moddalardan ilmiy amaliyotda validol, karvalol kabi bir qator dorilarni tayyorlashda foydalaniladi va yurak-qon tomirlari xastaligida qo‘llaniladi.

Yalpiz moyi atir-upa, iroqi sovun, tish yuvish kukuni, konfetlar, tayyorlashda ishlatiladi.

(M. Miryoqubov va b.

“O‘t- giyohlar va mevalar xosiyati” kitobidan, 150 so‘z)

РУССКИЙ ЯЗЫК

7 класс

В 2015-2016 учебном году учащиеся 7-х классов школ общего среднего образования школ с узбекским и другими языками обучения сдают экзамен в устной форме. Билеты для 7 класса состоят из трех вопросов. Первое задание проверяет усвоение изученного в течение учебного года грамматического материала. Предлагаемые словосочетания и предложения учитель может заменить однотипными. Второе задание проверяет умение использовать различные изученные грамматические конструкции при составлении высказываний по заданным темам и ситуациям. Третье задание выясняет, насколько усвоено содержание изученных в течение учебного года литературных текстов, а также навыки сознательного беглого чтения и пересказа отрывков прозаических произведений и выразительного чтения стихотворений.

Критерии оценки устных ответов учащихся

Выставляется:

«5» – если объём высказывания учащегося соответствует требованиям программы, высказывание полностью соответствует теме (допускается не более 1-2 речевых ошибок).

«4» – если высказывание соответствует теме, при этом допущено более 3-5 речевых ошибок.

«3» – если объём высказывания недостаточно полный, но соответствует теме, допущено не более 6-9 речевых ошибок.

«2» – если объём высказывания неполный, высказывание не соответствует теме, допущено 10 и более речевых ошибок.

«1» – если учащийся не сумел ответить ни на одно задание, составить ни одной фразы.

Примечание: Под речевой ошибкой, понимается ошибка, общая для устной и письменной речи, которая ясно воспринимается на слух («светлый комната», «пёт воду», «читать книга» и т.д.). В количество подсчитываемых ошибок включаются лексические и грамматические.

Билет № 1

1. Определите род существительных.

Календарь, лошадь, скромность, преподаватель, тетрадь, смелость, юность, храбрость, площадь, мать, олень, медведь.

2. Прочитайте наизусть наизусть стихотворение А.С.Пушкина «Осень».

3. Расскажите о Ташкенте, столице нашей Родины.

Билет № 2

1. Назовите несколько знаменательных дат в истории Узбекистана (год, месяц, число).

2. Прочитайте наизусть отрывок из поэмы Н.А.Некрасова «Мороз-Красный нос».

3. Расскажите о вашей семье. Укажите возраст членов семьи.

Билет № 3

1. Замените краткие имена прилагательные полной формой:
Эта девочка красива. Ученик талантлив. Наши спортсмены очень сильны. Это вещество опасно для жизни.
2. Прочитайте и перескажите биографию Ф.И.Тютчева.
3. Расскажите о своих увлечениях в свободное время (хобби).

Билет № 4

1. Назовите даты рождения знаменитых учёных или государственных деятелей Узбекистана.
2. Расскажите о своем любимом герое.
3. Прочитайте наизусть отрывок из поэмы А.С.Пушкина «Руслан и Людмила».

Билет № 5

1. Какие сложные прилагательные нужно писать через дефис?
Светло(жёлтый), русско(узбекский), двух(этажный), юго(западный), сельско(хозяйственная), древне(русская), черно(глазая), красно(коричневое).
2. Расскажите о любимом виде спорта ваших друзей.
3. Прочитайте и перескажите отрывок из рассказа К.Г.Паустовского «Барсучий нос».

Билет № 6

1. Найдите действительные причастия прошедшего времени.
Придумавший, написанное, приклеенный, приготовившая, сделанное, поднимающий, прилетевший, летящая, поднятый, рисующий.
2. Прочитайте и перескажите отрывок из «Повести о настоящем человеке» Б.Н.Полевого о схватке Мересьева с фашистским асом в небе.
3. Расскажите о редких животных, занесённых в «Красную книгу» Узбекистана.

Билет № 7

1. Найдите отрицательные местоимения в предложениях:
Я никого и ничего не боюсь. Мне некого и нечего бояться. Нам не нужна ничья помощь. Нам не на кого надеяться.
2. Какие покупки можно сделать в магазине «Канцтовары»? Назовите цену каждой покупки и общую стоимость.
3. Прочитайте наизусть стихотворение Раима Фархади «Узбекистан».

Билет № 8

1. Прочитайте предложения, вставив неопределённые местоимения.
У меня есть ... интересных книг. Мой друг хочет вам рассказать ... интересное. Возле дома стоял ... незнакомый человек. На вешалке висело ... пальто.
2. Прочитайте и перескажите биографию Л.Н.Толстого.
3. Расскажите о своём любимом времени года.

Билет № 9

1. Найдите предложения с безличными глаголами.
Вдалеке темнеет густой лес. Сегодня рано стемнело. В саду пахнет мята и фиалка. Мне нездоровится. Летом светает очень рано.
2. Прочитайте отрывок из рассказа А.П.Чехова «Мальчики». Перескажите его.
3. Расскажите о близком друге, о его характере, о его увлечениях.

Билет № 10

1. Прочитайте предложения, вставив указательные местоимения.
Сегодня плохая погода. Вчера была тоже ... погода. ... сумка мне знакома. Именно ... сумка была у моей сестры.
2. Прочитайте и перескажите рассказ Л.Н.Толстого «Акула».
3. Расскажите какой-нибудь удивительный случай, который произошёл с вашими друзьями.

Билет № 11

1. Прочитайте словосочетания с переходными глаголами, дополнив их существительными в винительном падеже.
Знает ..., видели ..., купила ..., встретишь ..., подарил ..., учишь ..., люблю ..., услышали
2. Расскажите, какие полезные ископаемые есть в Узбекистане.
3. Прочитайте наизусть стихотворение С.А.Есенина «Черёмуха».

Билет № 12

1. Переделайте словосочетания, заменив глаголы страдательными причастиями прошедшего времени.
Я получил письмо. Папа обещал поездку в Самарканд. Мама шила платье. Футболист забил гол.
2. Расскажите о древних городах Узбекистана и их достопримечательностях.
3. Прочитайте наизусть стихотворение А.А. Фета «Я пришёл к тебе с приветом ...».

Билет № 13

1. Расскажите о государственных символах Республики Узбекистан. Когда были приняты государственный флаг, герб, гимн?
2. Расскажите о своих любимых домашних животных.
3. Прочитайте наизусть стихотворение С.А.Есенина «Колокол дремавший...».

Билет № 14

1. Замените один глагол деепричастием несовершенного вида.
*Махмуд идёт по улице и смотрит по сторонам.
Дедушка сидит в кресле и читает газету.
Малика убирает в комнате и слушает песню.
Девочки отвечают урок и стоят у доски.*
2. Расскажите о гигиене питания летом.

3. Прочитайте наизусть отрывок из стихотворения И.С. Никитина «Утро».

Билет № 15

1. Составьте словосочетания, добавив наречия образа действия.

Рисуешь ..., пишет ..., убирает ..., приехали ..., выполнили задание ..., нарезали ..., разговаривает...

2. Расскажите об осени в Узбекистане.

3. Прочитайте наизусть стихотворение Ф.И.Тютчева «Весенние воды».

Билет № 16

1. Замените глаголы в скобках действительными причастиями настоящего времени.

По улице шёл (поёт) мальчик. (Играют) ребята не заметили наступления темноты. На нас весело смотрела (улыбается) девочка.

2. Расскажите о машинах, которые выпускают заводы в Узбекистане.

3. Прочитайте и перескажите отрывок из книги Марка Твена «Приключения Гекльберри Финна».

Билет № 17

Переделайте словосочетания, заменив глаголы страдательными причастиями настоящего времени.

Все уважают человека. Закон охраняет заповедник. Ученик выполняет упражнение.

2. Прочитайте и перескажите биографию С.А.Есенина.

3. Расскажите о первых космонавтах нашей планеты.

Билет № 18

1. Дополните предложения наречиями в сравнительной степени.

Твой брат читает ... тебя.

Анвар бежит быстро, а Мансур - намного ... его.

Мой друг рисует ..., чем другие ребята.

Мама готовит очень вкусно, но бабушка готовит ...

2. Расскажите о том, как нужно закаляться.

3. Прочитайте наизусть стихотворение А.Т.Твардовского «Рассказ танкиста».

Билет № 19

1. Назовите имена существительные, которые употребляются только в единственном числе.

Кофе, какао, компьютер, автобус, сахар, свёкла, ведро, персик, молоко, ваза, мясо, творог, метро.

2. Прочитайте и перескажите отрывок из рассказа А.И.Куприна «Слон».

3. Расскажите об Олимпийских играх.

Билет № 20

1. Найдите и выпишите наречия причины и цели.

Он пишет очень грамотно. Мансур сделал это специально. Мы нечаянно разбили большую вазу. В доме было тихо. Девочки не зря принесли в школу плакаты.

2. Прочитайте и перескажите отрывок из биографии Л.Н. Толстого.
3. Что вы знаете о Великом шёлковом пути?

Билет №21

1. Замените глаголы, данные в скобках, деепричастиями совершенного вида.
(Прочитать) книгу, поставьте её на место.
(Написать) контрольную работу, положите тетрадь на стол.
(Приготовить) обед, позови брата и сестру.
2. Расскажите о достопримечательностях места, где вы живёте..
3. Прочитайте наизусть стихотворение Ф.И.Тютчева «Весенняя гроза».

Билет № 22

1. Какие существительные называют профессии (занятия) и мужчин, и женщин. *Юрист, воспитатель, слесарь, дипломат, артистка, эксперт, доктор, экономист, профессор, бизнесмен, спортсмен, учитель, дизайнер, библиотекарь.*
2. Как вы понимаете слова: «Если хочешь быть здоров, закаляйся!».
3. Прочитайте наизусть отрывок из стихотворения М.Ю.Лермонтова «Бородино».

Билет № 23

1. Найдите словосочетания с наречиями образа действия.
Красивая девушка, рисует красиво, правильно отвечает, правильный ответ, готовит вкусно, вкусный пряник, точно выполняет, точное время.
2. Расскажите, каким спортом вы занимаетесь, какие достижения у вас есть.
3. Прочитайте наизусть одно из любимых стихотворений.

Билет № 24

1. Объясните выражения: *делать спустя рукава, говорить положа руку на сердце, сидеть сложа руки, бежать сломя голову.*
2. Прочитайте и перескажите отрывок из рассказа К.Г.Паустовского «Кот-ворюга».
3. Расскажите о том, как празднуется День Независимости Узбекистана.

Билет № 25

1. Дополните предложения, употребив наречия места или времени.
*Родители пришли Мой друг живёт Ребята играли в футбол
Подснежник расцветает В этом году весна пришла После уроков мы идём*
2. Прочитайте и перескажите отрывок из рассказа «Барсучий нос» К.Г.Паустовского.
3. Расскажите где и как вы хотите провести каникулы.

FIZIKA
7-sinf

Umumiy oʻrta taʼlim maktablarida 2015-2016 oʻquv yilining 7-sinfini tugatgan oʻquvchilarning fizika fanidan egallashi lozim boʻlgan bilim, koʻnikma, va malakalarini aniqlash maqsadida bosqichli nazorat bilet savollari shaklida ogʻzaki usulda oʻtkaziladi.

Tayyorgarlik koʻrish uchun 20 minut vaqt beriladi.

Bosqichli nazorat savollari fizika fanidan 6,7–sinflar boʻyicha optimallashtirilgan DTS va oʻquv dasturlari asosida tuzilgan.

Har bir biletida 3 tadan topshiriq berilgan boʻlib, 2 ta nazariy, 1 ta masala yoki laboratoriya ishi beriladi.

Birinchi nazariy savol yordamida 6-sinfda, ikkinchi nazariy savol 7-sinfda olgan bilimlarini, 3-topshiriq orqali esa 6,7–sinflarda egallagan koʻnikma va malakalarini aniqlaydi.

Bosqichli nazorat ishlarini muvaffaqiyatli topshirish uchun oʻquvchi 6,7-sinflar boʻyicha fizika fanidan DTS va oʻquv dasturida belgilangan bilim, koʻnikma va malakalarni toʻliq egallashlari lozim.

Oʻquvchilar mavzularda berilgan qonunlarning taʼrifi, formulalari, birliklari, ularning amaliyotda qoʻllanilishini misollar orqali tushuntirishlari lozim.

Bosqichli nazoratning har bir savoli «5» ballik tizim asosida baholanadi. Ballar umumlashtirilib, oʻrtacha ball chiqariladi.

Masalan: $5+4+3=12$. $12:3=4$

Oʻquvchilar ishlari quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

Nazariy savollarni baholash mezonlari

№	Baholash mezonlari	Ball
1.	Oʻquvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik maʼnosini toʻla ochib bersa, ularni hisoblash formulalarini, birliklarini toʻgʻri keltirib chiqargan boʻlsa;	5 ball
2.	Oʻquvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik maʼnosini toʻla ochib, asosiy tushunchalar va fizik kattaliklarni keltirib chiqarishda juʼziy xatoliklarga yoʻl qoʻysa;	4 ball
3.	Oʻquvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik maʼnosini ochib berib, formulalarni, birliklarini keltirib chiqarishda xatoliklarga yoʻl qoʻysa;	3 ball
4.	Oʻquvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik maʼnosini qisman ochib berib, keltirilgan formulalarda, birliklarda xatoliklarga yoʻl qoʻysa;	2 ball
5.	Oʻquvchi hodisa va qonuniyatlarni ochib bera olmasa, baʼzi formulalarni yozib koʻrsata olsa.	1 ball

Masala yechish bo'yicha baholash mezonlari

№	Baholash mezonlari	Ball
1.	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini to'la ochib bersa, asosiy tushunchalar, qonunlarni qo'llab masalani to'g'ri yechsa, masala uchun chizma shart bo'lib, chizmalar to'g'ri chizilgan bo'lsa, fizik kattaliklar va ularning birliklarini to'g'ri keltirib chiqargan bo'lsa;	5 ball
2.	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini to'la ochib bersa, asosiy tushunchalar, qonunlarni qo'llab masalani to'g'ri yechsa, fizik kattaliklarning birliklarini to'g'ri keltirib chiqargan bo'lsa, masala uchun chizma shart bo'lib, chizmani chizishda juz'iy kamchilikka yo'l qo'ysa;	4 ball
3.	O'quvchi hodisa va qonuniyatlarning fizik ma'nosini ochib bersa, asosiy tushunchalar, qonunlarni qo'llab masalani yechishda xatolikka yo'l qo'ysa, masala uchun shart bo'lgan chizma noto'g'ri chizilgan, fizik kattaliklarni belgilashda xatoliklarga yo'l qo'ysa;	3 ball
4.	O'quvchi masalani yechish uchun fizik kattaliklarni, formulani yozgan, masalani yechishga harakat qilgan, lekin fizik kattaliklar birligi umuman keltirib chiqarilmagan bo'lsa;	2 ball
5.	O'quvchi masala shartida berilgan fizik kattaliklarni yozgan, masalani umuman yechmagan bo'lsa.	1 ball

Laboratoriya ishini baholash mezonlari

№	Baholash mezonlari	Ball
1.	Tajriba va o'lchash ishlari tegishli ketma-ketlikda xavfsizlik texnikasiga rioya qilib bajarilsa, kerakli jihozlardan mustaqil foydalana olsa, tajriba natijalarining absolut, nisbiy xatoliklarini to'g'ri hisoblay olsa va jadval asosida xulosani to'g'ri chiqargan bo'lsa;	5 ball
2.	Tajriba va o'lchash ishlari tegishli ketma-ketlikda xavfsizlik qoidalariga rioya qilib bajarilsa, kerakli jihozlardan mustaqil foydalana olsa, tajriba natijalarining absolut, nisbiy xatoliklarini to'g'ri hisoblay olsa va jadval asosida xulosani to'g'ri chiqarishda ju'ziy kamchilikka yo'l qo'ygan bo'lsa;	4 ball
3.	Tajriba va o'lchash ishlari tegishli ketma-ketlikda xavfsizlik qoidalariga rioya qilib bajarilsa, kerakli jihozlardan mustaqil foydalana olsa, tajriba natijalarining absolut, nisbiy xatoliklarini hisoblashda va jadval asosida xulosani to'g'ri chiqarishda kamchiliklarga yo'l qo'ygan bo'lsa;	3 ball
4.	Tajriba va o'lchash ishlari tegishli ketma-ketlikda xavfsizlik qoidalariga rioya qilib bajarilmasa, kerakli jihozlardan mustaqil	2 ball

	foydalana olmasa, tajriba natijasini olishda xatolikka yo‘l qo‘ysa va xulosalarni yozishda xatolikka yo‘l qo‘ygan bo‘lsa;	
5.	Tajriba va o‘lchash ishlarida tegishli ketma-ketlikka rioya qilinmasa, tajriba bajarishga harakat qilinsa, lekin natijasi xato bo‘lsa.	1 ball

1-BILET

1. Jismlarning mexanik harakati. Moddiy nuqta deganda nima tushuniladi? Trayektoriya, yo‘l va ko‘chishni misollar bilan tushuntiring. Qachon jism ilgarilanma harakatni sodir qiladi?
2. Nyutonning birinchi qonunini tushuntiring. Jismning inersiyasi nima?
3. Dvigatelning quvvati 5kW bo‘lgan ko‘taruvchi kran yukni 6 m/min o‘zgarmas tezlik bilan ko‘tarmoqda. Yukning massasi qanday?

2-BILET

1. Fizik kattaliklar haqida nima bilasiz? Skalyar va vektor kattaliklarga misollar keltiring. **Fizik masalalarni ishlashda vektor kattaliklarni qo‘shishni bilish.**
2. Sirpanish, dumalanish ishqalanish deb nimaga aytiladi? Ishqalanishning foydali va zararli tomonlarini misollar yordamida tushuntiring va formulasini yozing.
3. Ko‘ndalang kesim yuzi 2 mm^2 bo‘lgan mis simning massasi 17,8 kg, zichligi $8,9 \text{ g/sm}^3$ bo‘lsa, uzunligi necha metr bo‘ladi?

3-BILET

1. Massa markazi deganda nima tushuniladi? Jismlarning massa markazi qanday aniqlanadi? Turg‘un, turg‘unmas va farqsiz muvozanat turlarini misollar yordamida tushuntiring.
2. Og‘irlik kuchi va jismning og‘irligi deb nimaga aytiladi? Ular qanday formulalarda ifodalanadi?
3. Yig‘uvchi linzadan buyumgacha bo‘lgan masofa 1 m, tasvirdan linzagacha 25 sm. Linzaning fokus masofasi qanday?

4-BILET

1. Molekulalarning o‘zaro ta’siri va harakatini misollar yordamida tushuntiring. Broun harakati deb nimaga aytiladi?
2. Aylanma tekis harakat deb nimaga aytiladi? Aylanma tekis harakatda chiziqli va burchakli tezlik qanday ifodalanadi va ularning birliklarini ayting.
3. Laboratoriya ishi: Dinamometr yordamida kuchlarni o‘lchash.

5-BILET

1. Qattiq jism, suyuqlik va gazlarning molekular tuzilishini tushuntiring. Ularning xossaligidan turmushda va texnikada foydalanishga misollar keltiring. Diffuziya deb nimaga aytiladi? Gazlar, suyuqliklar va qattiq jismlarda kuzatiladigan diffuziya hodisasini misollar yordamida tushuntiring.
2. Potensial energiya deb nimaga aytiladi? Jismning vertikal harakatida qanday holda musbat, qanday holda manfiy ish bajarishini misollar yordamida tushuntiring.
3. Jism 40 m/s tezlik bilan yuqoriga tik otilgan. U 2 sekunddan keyin necha metr balandlikka erishadi?

6-BILET

1. Shisha prizma yordamida yorug'likning tarkibiy qismlarga ajralishida Nyuton tajribasini tushuntiring. Kamalakni qayerlarda kuzatgansiz aytib bering.
2. Tekis o'zgaruvchan harakat deb qanday harakatga aytiladi? Uni misollar yordamida tushuntirib bering. Tezlanish deb nimaga aytiladi? Uning formulasi va birligini ayting. Qiya tekislikda harakat qilayotgan aravacha harakatini tahlil qiling.
3. To'p yuqoriga 36 km/soat tezlik bilan otiladi. Qanday balandlikda uning kinetik energiyasi potensial energiyasiga teng bo'ladi?

7-BILET

1. Zichlik va uning birliklarini ayting. Qattiq jism va suyuqlik zichligini hisoblash usullarini tushuntiring.
2. Mexanik harakat deb nimaga aytiladi? Siz avtobusda ketmoqdasiz, harakatning nisbiyligi haqida tushuntiring. Bu misol orqali sanoq jism va sanoq sistemasini ko'rsating. Fazoning chegarasizligi, uch o'lchamligi, vaqtning uzluksizligi, bir o'lchamligini tushuntiring.
3. Reaktiv samolyot 20 s davomida tezligini 360 km/soatdan 900 km/soatgacha oshirdi. U qanday tezlanish bilan harakatlangan?

8-BILET

1. Qattiq jism, suyuqlik va gazlarda issiqlik uzatilishi. Issiqlik o'tkazuvchanlik, konveksiya, nurlanishni tushuntiring, turmushda va texnikada foydalanishiga misollar keltiring.
2. Deformatsiya va ularning turlarini ayting. Elastiklik kuchi nima va u qanday vujudga kelishini misollar orqali tushuntiring. Guk qonuni qanday formula bilan ifodalanadi va ta'riflanadi?
3. Laboratoriya ishi: Tekis tezlanuvchan harakatlanayotgan jism tezlanishini aniqlash.

9-BILET

1. Tinch holatda gaz va suyuqlikda bosimni tushuntiring va qanday formula bilan ifodalanishini ayting. Tutash idishlar haqida ma'lumot bering. Nima sababdan tutash idishlarga quyilgan turli suyuqliklarning balandligi turlicha bo'ladi?
2. Reaktiv harakat deb nimaga aytiladi? Impulsning saqlanish qonuni asosida raketa qanday harakatlanishini tushuntiring va kosmik raketalarining yaratilishiga hissa qo'shgan olimlar haqida ayting.
3. Futbolchi to'pni 200 N kuch bilan tepdi. Bunda 0,4 kg massali to'p 20 m/s tezlik oldi. Zarb qancha vaqt davom etgan?

10-BILET

1. Ichki yonuv dvigatellarida boradigan 4 ta takt (so'rish, siqish, ishchi yo'li, chiqarish) ni gapirib bering. Bug' turbinasi qanday ishlashini tushuntiring.
2. Harakatni tushuntirishda tekis va to'g'ri chiziqli tekis harakatni taqqoslang. Tezlik deb nimaga aytiladi? U qanday formulada ifodalanadi, xalqaro birliklar sistemasidagi birligi. Notekis harakatda oniy va o'rtacha tezliklarni tushuntiring.
3. Radiusi 4 sm ga teng bo'lgan aylana bo'ylab tekis harakat qilayotgan jismning markazga intilma tezlanishi 10 m/s^2 bo'lsa, aylanish davri qanday?

11-BILET

1. Atmosfera bosimi deb nimaga aytiladi? Atmosfera bosimining mavjudligini qanday tajribalar isbotlaydi, uni o'lchaydigan asbobni ayting. Torrichelli tajribasini tushuntiring.
2. Jismlarning o'zaro ta'siri deganda nimani tushunasiz? Kuch deb nimaga aytiladi va qanday birliklarda hamda asboblarda o'lchanadi.
3. Chuqurligi 150 m shaxtadan 200 m^3 suvni so'rib chiqarish uchun quvvati 50 kW nasos qancha vaqt ishlashi kerak?

12-BILET

1. Yorug'likning tabiiy va sun'iy manbalarini ayting va ularga misollar keltiring. Yorug'likni qabul qilgichlar deb nimaga aytiladi?
2. Yuklama va vaznsizlik holatlarini tushuntirib bering va misollar keltiring. Yerda ham vaznsizlikni kuzatish mumkinmi?
3. Massasi 600 va 900 gramm bo'lgan jismlar bir-biriga tomon harakatlanib, to'qnashuvdan so'ng to'xtab qoldi? Agar birinchi jism 3 m/s tezlik bilan harakatlangan bo'lsa, ikkinchi jismning tezligi qanday bo'lgan?

13-BILET

1. Mexanikaning oltin qoidasini ayting va misollar yordamida tushuntiring. Mexanizmlarning foydali ish koeffitsiyenti deb nimaga aytiladi va qanday ifodalanadi?

2. Yerning sun'iy yo'ldoshi deb nimaga aytiladi? Kosmosning zabt etilishi haqida gapirib bering.
3. Laboratoriya ishi: Qattiq jismning zichligini aniqlash.

14-BILET

1. Issiqlikni hosil qiluvchi manbalarga nimalar kiradi. Jismlarning issiqlikdan kengayishini hayotiy misollar yordamida tushuntiring.
2. Butun olam tortishish qonunini ta'riflab bering. U qanday formulada ifodalanadi. Atrofimizdagi jismlarning bir-birini tortishishini nima sababdan sezmaymiz?
3. Og'irlik kuchi $2 \cdot 10^7$ N bo'lgan teploxodning vater chizig'idan pastki qismining hajmi 6000 m^3 ga teng. Teploxod necha tonna yuk ko'tara oladi?

15-BILET

1. Yorug'likning to'g'ri chiziq bo'ylab tarqalishi. Quyosh va Oy tutilishini tushuntiring.
2. Ishqalanish kuchi va tinchlikdagi ishqalanish deb nimaga aytiladi? Ularning paydo bo'lish sabablarini misollar yordamida tushuntiring va formulasini yozing.
3. Sol 12 ta quruq archa yog'ochidan yasalgan. Har bir yog'ochning bo'yi 4 m, eni 30 sm va qalinligi 25 sm. Shu solda daryodan og'irligi 10 kN bo'lgan avtomashinani olib o'tish mumkinmi?

16-BILET

1. Ichki energiya va uni o'zgartirish usullarini misollar yordamida tushuntiring.
2. Tekis o'zgaruvchan harakat, tezlanish va uning birliklari, bosib o'tilgan yo'l grafikda qanday ifodalanadi?
3. Kesim yuzi 2 sm^2 bo'lgan gidravlik pressning kichik porsheni kuch ta'sirida 16 sm pastga tushdi. Katta porshening yuzi 8 sm^2 . Kichik porshenga 200 N kuch ta'sir qilgan holda katta porshen ko'targan yukning og'irligini aniqlang.

17-BILET

1. Mexanik bosim deb nimaga aytiladi, u qanday formulada ifodalanadi. Xalqaro birliklar sistemasida birligi nima? Kundalik turmushda bosimga doir qanday tajribalarni kuzatgansiz.
2. Skalyar va vektor kattaliklarni ayting va ularning ustida amallarni (qo'shish, ayirish, bo'lish, ko'paytirish) tushuntiring.
3. Bir uchiga 200 g, ikkinchi uchiga 400 g yuk osilgan. 80 sm uzunlikdagi vaznsiz richag muvozanatda qolishi uchun uning uzun yelkasi necha sm bo'lishi kerak?

18-BILET

1. Yorug'likning to'g'ri chiziq bo'ylab tarqalishini qanday hodisalar isbotlaydi. Soya va yarim soya nima?
2. Nyutonning ikkinchi qonunini ta'riflab bering. U qanday formulada ifodalanadi.
3. Chana muz ustida 4 N gorizonta kuch ta'sirida tekis harakatlanmoqda. Agar muz bilan chana orasidagi ishqalanish koeffitsiyenti 0,02 ga teng bo'lsa, chananing massasini toping.

19-BILET

1. Paskal qonunini ta'riflab bering. Hidravlik press yordamida Paskal qonunining texnikada qo'llanishini tushuntiring.
2. Energiyaning aylanishi va saqlanishini misollar yordamida tushuntiring.
3. Massasi 8 kg bo'lgan jism yuqoriga 96 N kuch bilan tik ko'tarilganda qanday tezlanish oladi?

20-BILET

1. Yassi ko'zgu nima? Botiq va qavariq ko'zgularda tasvir qanday hosil bo'ladi? Ulardan kundalik turmushda va texnikada foydalanishga misollar ayting.
2. Mexanik ish deb nimaga aytiladi va u qanday formulada ifodalanadi? Kundalik turmushda mexanik ish bajarilishiga misollar keltiring.
3. Laboratoriya ishi. Sirpanish ishqalanish koeffitsiyentini aniqlash.

21-BILET

1. Tovush manbalari va qabul qilgichlarni misollar yordamida tushuntiring. Infratovush va ultratovush haqida ayting. Tovushning tarqalishi nimaga bog'liqligi va turli muhitlarda tarqalishini tushuntiring.
2. Jismning inertligi deb nimaga aytiladi? Jismning massasi nima va u qanday belgilanadi. Massani qanday asboblarda o'lchash mumkin?
3. Massasi 15 tonna bo'lgan kosmik kema bilan massasi 25 tonna bo'lgan orbital stansiyasi orasidagi masofa 150 m bo'lgandagi o'zaro tortishish kuchini aniqlang. $G=6,67 \cdot 10^{-11} \text{N} \cdot \text{m}^2 / \text{kg}^2$.

22-BILET

1. Tovushning qaytishi va aks sado haqida tushuntiring. Tovushning qaytishidan turmushda va texnikada foydalanishga misollar keltiring.
2. Aylanma tekis harakatda tezlik va tezlanishning yo'nalishini tushuntiring. Markazga intilma tezlanish formulasi qanday ifodalanadi?
3. Qiya tekislik bo'ylab massasi 30 kg yukni tekis chiqarishda yukka bog'langan dinamometr 80 N kuchni ko'rsatadi? Agar qiya tekislikning uzunligi 90 sm, balandligi 15 sm bo'lsa, qiya tekislikning FIK ini hisoblang.

23-BILET

1. Arximed qonuni va uning qo'llanilishini tushuntiring. Jismlarning suzish shartlarini aytib bering.
2. Jismlarning erkin tushishi deb nimaga aytiladi? Erkin tushish tezlanishi son qiymatini ayting. Erkin tushishga oid qanday formulalarni bilasiz?
3. Velosipedchi qiyalik bo'ylab $0,5 \text{ m/s}^2$ tezlanish bilan harakatlanmoqda. Agar uning boshlang'ich tezligi 4 m/s ga teng bo'lsa, 12 s so'ng qanday tezlikka ega bo'ladi? Uning bosib o'tgan yo'lini aniqlang.

24-BILET

1. Oddiy mexanizmlarning (blok, qiya tekislik, vint, pona, chig'iriy) turmushda va texnikada qo'llanilishini misollar yordamida tushuntiring.
2. Nyutonning uchinchi qonuni qanday ta'riflanadi va ifodalanadi? Nyutonning uchinchi qonuni aks ta'sir qonuni ekanligini isbotlang.
3. 4 kg massali yuk osilganda 10 cm uzunlikdagi prujina 2 cm cho'zildi. Uning bikirligini aniqlang.

25-BILET

1. Yorug'likning tezligini birinchi bo'lib kim aniqlagan? Yorug'likning qaytishi va sinishini misollar yordamida tushuntiring.
2. Yerning tortishish kuchi ta'sirida gorizontol otilgan jismlarning harakatini tahlil qiling. Birinchi kosmik tezlik nima va uning son qiymatini ayting.
3. Vertolyot parragi 3 minutda 1800 marta aylandi. Parrakning burchak tezligini toping.

26-BILET

1. Kuch elkasi deb nimaga aytiladi? Kuch momenti qanday formula bilan ifodalanadi? Richagdan turmushda va texnikada qo'llanilishiga misollar keltiring .
2. Kinematikaning asosiy tushunchalari (moddiy nuqta, trayektoriya, yo'l va ko'chish, ilgarilanma harakat) ni misollar yordamida tushuntiring.
3. Yer sirtidan Yer radiusining yarmiga teng balandlikda erkin tushish tezlanishi nimaga teng? Yer sirtida erkin tushish tezlanishi 10 m/s^2 ga teng.

27-BILET

1. Modda tuzilishi haqida Demokrit va vatandoshlarimiz Al-Xorazmiy, Beruniy va Ibn Sino ta'limotlarini tushuntiring.
2. Kuch impulsini tajribalar yordamida, jism impulsini misollar orqali tushuntirib, ularni ifodalovchi formulalarni ayting. Impulsning saqlanish qonuni va uning qo'llanilishiga misollar keltiring.
3. Laboratoriya ishi: Jism tezlanishining massasiga va qo'yilgan kuchga bog'liqligini o'rganish.

28-BILET

1. Linza va uning turlari haqida ma'lumot bering. Linzalardan qayerlarda foydalanishni misollar yordamida tushuntiring.
2. Markazga intilma va qochma kuchlar nima va qanday formulada ifodalanadi? Ulardan turmushda foydalanishga misollar keltiring.
3. 10 m/s tezlik bilan harakatlanayotgan va 40 kg·m/s impulsga ega bo'lgan jismning kinetik energiyasi qanday?

29-BILET

1. Temperatura nima va uni qanday asbobda o'lchash mumkin? Qanday termometr turlari mavjud?
2. Quvvat va uning birliklari haqida ayting. Quvvat, kuch va tezlik orasidagi munosabatni tushuntiring.
3. O'quvchi massasi 50 g bo'lgan koptokning potensial energiyasi, yo'lning ayrim qismlarida 2 J ga o'zgarganligini aniqladi. O'quvchi qanday uzunlikdagi yo'lni hisobga olganligini aniqlang.

30-BILET

1. Qattiq jism, suyuqlik va gazlarning molekular tuzilishini misollar yordamida tushuntiring.
2. Mexanik va kinetik energiya deb nimaga aytiladi? Kinetik energiyani misollar yordamida tushuntiring.
3. Qo'zg'almas blok yordamida og'irligi 200 N bo'lgan qumli chelak 5 m balandlikka ko'tarilganda 1020 J ish bajariladi. Sig'imi 12 l bo'lgan chelakning og'irligini aniqlang.

INFORMATIKA

7-sinf

O'zbekiston Respublikasi umumiy o'rta ta'lim maktablarining 7-sinflarida informatika fanidan o'quvchilarning bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash maqsadida bosqichli nazorat imtihoni yozma shaklda o'tkaziladi. Yozma ishlarni bajarish uchun har bir o'quvchiga bittadan bilet beriladi. Har bir biletida uchtadan topshiriq keltirilgan.

Nazorat ishlari zamonaviy kompyuter bilan ta'minlanmagan va ta'minlangan maktablar uchun mo'ljallangan.

Topshiriqlar Davlat ta'lim standartlariga hamda 7-sinf informatika fanining o'quv dasturiga mos holda tuzilgan.

O'quvchilar yozma ishni daftarda bajaradilar. Yozma ish topshiriqlarini bajarish uchun 1 astronomik soat (60 minut) vaqt ajratiladi.

Informatika fani chuqurlashtirib o‘tiladigan maktab (sinf) ma’muriyati informatika fani o‘qituvchilarining metodik birlashmasi qarori bilan 7-sinf o‘quv dasturiga mos ravishda har bir biletga bittadan qo‘shimcha amaliy topshiriq kiritishi lozim. Shu sababli o‘quvchilarga yechimlarni izohlash uchun qo‘shimcha ravishda yarim astronomik soat (30 daqiqa) vaqt beriladi.

Yozma ish topshiriqlari o‘quvchilarning quyidagi bilim, ko‘nikma va malakalarini aniqlashni ko‘zda tutadi.

Nazorat ishidagi yozma ish topshiriqlari quyidagi mezonlar asosida baholanadi:

Topshiriqni yoritilishiga qo‘yiladigan talablar	Ball
1.Topshiriq to‘liq bajarilgan, ya’ni quyidagi bandlar to‘liq bajarilgan bo‘lsa: topshiriq bajarilishi to‘g‘ri mantiqiy ketma-ketlikda bayon etilgan; har bir qadam xato va kamchiliklardan holi; topshiriq asoslab izoh bilan bayon etilgan; topshiriqqa mos ilovalar (rasmlar, jadvallar va hokazo) keltirilgan; xulosa (javob) chiqarilgan.	5
2.Topshiriq bajarilgan, lekin quyidagi bandlardan bittasida kamchilik bo‘lsa: topshiriq bajarilishi to‘g‘ri mantiqiy ketma-ketlikda bayon etilgan; har bir qadam xato va kamchiliklardan holi; topshiriq asoslab izoh bilan bayon etilgan; topshiriqqa mos ilovalar (rasmlar, jadvallar va hokazo) keltirilgan; xulosa (javob) chiqarilgan.	4
3.Topshiriq bajarilgan, lekin quyidagi bandlardan uchtasida kamchilik bo‘lsa: topshiriq bajarilishi to‘g‘ri mantiqiy ketma-ketlikda bayon etilgan; har bir qadam xato va kamchiliklardan holi; topshiriq asoslab izoh bilan bayon etilgan; topshiriqqa mos ilovalar (rasmlar, jadvallar va hokazo) keltirilgan; xulosa (javob) chiqarilgan.	3
4.Topshiriq o‘quvchi tomonidan tushunilgan, lekin uni hal etishda kerak bo‘ladigan ma’lumotlardan to‘g‘ri foydalana olmagan. Topshiriqni yechishda kamchiliklar ko‘pligidan to‘g‘ri yechimga erisholmagan, lekin topshiriqni yechishda keltirilgan ayrim to‘g‘ri mulohazalar yuritgan.	2
5.Topshiriq o‘quvchi tomonidan tushunilgan, bajarishga harakat qilingan, lekin bajarilmagan.	1

1-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.

a) $11011_2 + 1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$

b) Sonlarni o‘sh tartibida joylashtiring: 74_8 , 110010_2 , 70_{10}

2. Belgilari 4 bit yordamida kodlash mumkin bo‘lgan va kodlash mumkin bo‘lmagan bittadan informatikaga oid gap yozing. Fikringizni asoslab bering.

3. Informatika fani va axborot haqida ma’lumot bering, misollar keltiring.

2-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1000011_2 - (1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2) \rightarrow X_{10}$
 - b) O'tkazishni bajaring: $AA890DDB0_{16} \rightarrow X_2$
2. Ikkilik sanoq sistemasida 0 dan boshlab butun sonlarni barchasini raqamlari yig'indisi 21 ga teng bo'lguncha ketma-ket yozing.
3. Axborot ko'rinishlari va xususiyatlari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

3-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $10111_2 \cdot (1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni kamayish tartibida joylashtiring: $72_8, 68_{10}, 38_{16}$
2. Print Screen klavishi va MS Word dasturi yordamida MS Paint dasturi interfeysidan uskunalar paneli rasmini oling. Rasmni "qirqing" va "MS Paint dasturi uskunolari" nomi bilan saqlang.
3. Axborotli jarayonlar va axborot ustida bajariladigan amallar haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

4-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1011110_2 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 - b) O'tkazishni bajaring: $99BADABA_{16} \rightarrow X_2$
2. Agar kitob hajmi 5 Kbayt ekanligi ma'lum bo'lsa, uni nechta "kompyuter" so'zi bilan almashtirish mumkinligini aniqlang.
3. Axborotni qayta ishlash va uzatish haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

5-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1101111_2 - (1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni o'sish tartibida joylashtiring: $1001011_2, 51_8, 47_{16}$
2. Uchlik sanoq sistemasida 0 dan boshlab butun sonlarni barchasini raqamlari yig'indisi 37 ga teng bo'lguncha ketma-ket yozing.
3. Axborotlarni kodlash va kodlashdan maqsad haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

6-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $101_2 \cdot (1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 - b) O'tkazishni bajaring: $F09B_{16} \rightarrow X_8$
2. www.uz milliy qidiruv tizimi yordamida tariximizga oid ma'lumotlar oling va "Mening hujjatlarim" papkasida saqlang.
3. MS Wordda abzas parametrlari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

7-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $110101_2 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni kamayish tartibida joylashtiring: $10000_2, 106_8, AA_{16}$
2. Kitobda 128 sahifa bo'lib, har bir sahifada 64 ta belgili 64 ta satr bor. Kitobdagi axborot hajmini Kbaytda ifodalang.
3. Sanoq sistemalari tarixi haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

8-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1011010_2 - (1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 - b) O'tkazishni bajaring: $334477_8 \rightarrow X_{16}$
2. 360 kilobaytli hujjatni 768 bod uzatish tezligiga ega bo'lgan tarmoq orqali uzatish uchun ketadigan vaqtni minutlarda aniqlang.
3. Sanoq sistemalari turlari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

9-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1011_2 \cdot (1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni o'sish tartibida joylashtiring: $1010_8, 100010_2, 101_{16}$
2. Beshlik sanoq sistemasida 0 dan boshlab butun sonlarni barchasini raqamlari yig'indisi 100 ga teng bo'lguncha ketma-ket yozing.
3. Axborot hajmi va o'lchov birliklari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

10-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1011010_2 + 1 \cdot 2^8 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 - b) O'tkazishni bajaring: $7555255143_8 \rightarrow X_2$
2. Quyidagi axborotlarni hajmi bo'yicha kamayish tartibida joylashtiring:
 - 1) "XXI asr – axborot asri";
 - 2) 152 bit;
 - 3) 0,2 kilobayt.
3. MS Paint dasturi uskunalari paneli yordamida rasm chizish imkoniyatlari haqida ma'lumot bering.

11-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1000010_2 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni kamayish tartibida joylashtiring: $10011_2, 21_8, 10_{16}$
2. www.uz qidiruv tizimining Bosh sahifasidagi qidiruv satrida "компьютер" va "программа" kalit so'zlarini birgalikda qo'llab topilgan web-sahifalar sonini aniqlang.
3. Axborotni ikkita belgi yordamida kodlash haqida ma'lumot bering.

12-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.

- a) $10011001_2 = (1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1) \rightarrow X_{10}$
 b) O'tkazishni bajaring: $620057_8 \rightarrow X_2$
 2. Beshlik sanoq sistemasida 0 dan boshlab butun sonlarni barchasidagi 0 raqamlari soni 19 ta bo'lguncha ketma-ket yozing.
 3. MS Paint dasturi menyulari yordamida rasm ustida bajarish mumkin bo'lgan amallar haqida ma'lumot bering.

13-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $101_2 \cdot (1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 b) Sonlarni o'sish tartibida joylashtiring: $111011_2, 114_8, 3A_{16}$
 2. D diskda "Internetdan olindi" papkasini hosil qiling. www.ziyonet.uz saytidan biror rasmni yuklang va familiyangizni nom sifatida kiritib JPEG va BMP formatda saqlang.
 3. Axborot miqdori va uzatish tezligi haqida ma'lumot bering.

14-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $10111101_2 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 b) O'tkazishni bajaring: $2746735255_8 \rightarrow X_2$
 2. Quyidagi axborotlarni hajmi bo'yicha o'sish tartibida joylashtiring:
 1) "O'zbekiston – kelajagi buyuk davlat!" 2) 88 bit 3) 0,0128 kilobayt
 3. Triada va tetrada jadvallari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

15-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $1000011_2 = (1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1) \rightarrow X_{10}$
 b) Sonlarni kamayish tartibida joylashtiring: $72_8, 68_{10}, 38_{16}$
 2. Print Screen klavishi va Paint dasturi yordamida MS Word dasturi interfeysidan uskunalar paneli rasmini "qirqib" oling va "MS Word dasturi uskunalari" nomi bilan saqlang.
 3. Ikkilik sanoq sistemasidagi sonlarni o'nlik sanoq sistemasida va aksincha tasvirlash haqida ma'lumot bering.

16-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $111_2 \cdot (1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 b) O'tkazishni bajaring: $ABEBA_{16} \rightarrow X_2$
 2. 120 kilobaytli hujjatni sekundiga 512 bayt uzatish tezligiga ega tarmoq orqali uzatish uchun ketadigan vaqtni minutlarda aniqlang.
 3. Kompyuter tarmoqlari haqida ma'lumot bering.

17-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.

- a) $1111101_2 + 1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 b) Sonlarni o'lish tartibida joylashtiring: $12_8 \cdot 9_{10}, 7_8 \cdot A_{16}, 100000_2$
 2. 4 Gbayt axborot 64 sekundda uzatilgan bo'lsa, axborot uzatish tezligini minutlarda aniqlang.
 3. Axborot texnologiyalari haqida ma'lumot bering.

18-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $1001010_2 - (1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 b) O'tkazishni bajaring: $1BADABA_{16} \rightarrow X_2$
 2. umail.uz saytida ro'yxatdan o'ting va elektron pochta oching. Pochtangizdan ustozingiz pochtaga "Imtihon –2016" yozuvini hamda familiyangizni qo'shib xabar jo'nating.
 3. Windows operatsion sistemasi kalkulyatori haqida ma'lumot bering.

19-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $1001_2 \cdot (1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 b) Sonlarni kamayish tartibida joylashtiring: $102_{10}, 147_8, 65_{16}$
 2. Ali Valiga ma'lum miqdorda axborot jo'natdi. Vali shu axborotdan 40% kam axborot jo'natdi. Ular birgalikda almashgan axboroti 1 kilobayt bo'lsa, u holda Vali jo'natgan axborot hajmini aniqlang.
 3. MS Word dasturida matnni formatlash haqida ma'lumot bering.

20-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $1001001_2 - (1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 b) O'tkazishni bajaring: $100101011101100101_2 \rightarrow X_8$
 2. Belgilari 6 bit yordamida kodlash mumkin bo'lgan bitta va 5 bit yordamida kodlash mumkin bo'lmagan bitta informatikaga oid gap yozing. Fikringizni asoslab bering.
 3. WWW tarkibi va Internet tarmog'i haqida ma'lumot bering.

21-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 a) $101110101_2 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 b) Sonlarni o'lish tartibida joylashtiring: $12_8 \cdot 1010_2, 20_8 \cdot A_{16}, 200_{10}$
 2. Ali aytdi: "Meni kompyuterim 240 Kbit axborotni 20 sekundda uzata oladi", Vali aytdi: "Meni kompyuterim 24 Kbayt axborotni 16 sekundda uzata oladi". Ularning kompyuterlarini axborot uzatish tezligini taqqoslang.
 3. Web-brauzerlar haqida ma'lumot bering.

22-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.

- a) $100000001_2 = (1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
- b) O'tkazishni bajaring: $1001001111000111100_2 \rightarrow X_{16}$
2. 0,25 Kbayt va 0,125 Pbayt orasidagi axborot hajmi o'lchov birliklarini yozing.
3. MS Word dasturida matnni tahrirlash haqida ma'lumot bering.

23-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1001_2 \cdot (1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^1) \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni kamayish tartibida joylashtiring: $62_{16}, 1100100_2, 143_8$
2. Gorizontalligiga 1024 ta nuqtali vertikaligiga 768 ta nuqtali ekrandagi rasmni kodlash uchun kerak bo'lgan bitni aniqlang.
3. MS Word dasturida matn yozish qoidalari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

24-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $10111111_2 + 1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 - b) O'tkazishni bajaring: $9007_{16} \rightarrow X_8$
2. Internetdan 40 sekunda 2 Gbayt axborot olindi. Agar shu tezlikda axborot olinsa, 1 minutda olinadigan axborot hajmini aniqlang.
3. Qidiruv tizimlari va ularda ishlash haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

25-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $110000011_2 = (1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1) \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni o'sish tartibida joylashtiring: $1100000_2, 60_{16}, 141_8$
2. Gorizontalligiga 1024 ta nuqtali vertikaligiga 768 ta nuqtali ekrandagi rasmni saqlash uchun kerak bo'lgan xotira hajmini aniqlang.
3. Elektron pochta va uning imkoniyatlari haqida ma'lumot bering.

26-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $1010_2 \cdot (1 \cdot 2^4 + 1 \cdot 2^2 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$
 - b) O'tkazishni bajaring: $EEEE_{16} \rightarrow X_8$
2. Compyute so'zidan 512 tasi ketma-ket yozilsa, ketma-ketlikdagi axborot hajmini bayt va Kbaytda aniqlang.
3. Axborotlarni himoyalash haqida ma'lumot bering.

27-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.
 - a) $10000011_2 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^0 \rightarrow X_{10}$
 - b) Sonlarni kamayish tartibida joylashtiring: $63_8, 35_{16}, 110100_2$
2. 16 minut davomida 128 bayt/sekund tezlikda xabar uzatilgan. Jo'natilgan axborot hajmini Kbaytda aniqlang.

3. Kompyuter viruslari va ulardan himoyalash haqida ma'lumot bering.

28-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.

a) $111100001_2 = (1 \cdot 2^6 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1) \rightarrow X_{10}$

b) O'tkazishni bajaring: $DAA_{16} \rightarrow X_8$

2. Yosh bola alifboning 32 ta harfini biladi. U minutiga 30 ta harfdan iborat jumlar tuzib gapiradi. Shu bolani axborot berish tezligini bit/sekundda aniqlang.

3. MS Wordda shrift parametrlari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

29-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.

a) $111_2 \cdot (1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^1 + 1 \cdot 2^0) \rightarrow X_{10}$

b) Sonlarni o'sish tartibida joylashtiring: $1010000_2, 117_8, 4F_{16}$

2. Uchlik sanoq sistemasida 0 dan boshlab butun sonlarni barchasidagi 1 raqamlari soni 20 ta bo'lguncha ketma-ket yozing.

3. Axborotlarni kodlash usullari haqida ma'lumot bering.

30-bilet

1. Sanoq sistemalariga oid topshiriqni bajaring.

a) $10001010_2 + 1 \cdot 2^7 + 1 \cdot 2^5 + 1 \cdot 2^3 + 1 \cdot 2^1 \rightarrow X_{10}$

b) O'tkazishni bajaring: $ABAD_{16} \rightarrow X_8$

2. Internet tarmog'idan web-sahifani yuklang va MS Wordga ko'chiring. Web-sahifa nomi davomiga familiyangiz va shu kun sanasini qo'shib "Mening hujjatlarim" papkasida saqlang.

3. MS Wordda sahifa parametrlari haqida ma'lumot bering, misollar keltiring.

CHET (INGLIZ, NEMIS VA FRANSUZ) TILI

8 –SINF

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-sinf o'quvchilari uchun chet tillardan bosqichli nazorat imtihonlari tinglab tushunish va og'zaki nutq ko'nikmasini aniqlash yuzasidan o'tkaziladi. Bosqichli nazorat imtihonlarini o'tkazishdan maqsad o'quvchilarning chet til ta'limi bo'yicha olgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlashdan iborat. Bosqichli nazorat imtihonlarini o'tkazish o'quv dasturlari asosida 2 bosqichda amalga oshirilib, 1-topshiriq tinglab tushunish bo'yicha 5 ta bilet, har bir biletida 1 tadan topshiriq, 2-topshiriq 25 ta biletidan iborat bo'lib, har bir biletida 1 tadan topshiriq beriladi. Chet tillari chuqurlashtirib o'qitiladigan sinflar va maktablar uchun maktab uslubiy birlashmasi bilankelishilgan holda qo'shimcha uchinchi topshiriq beriladi.

Birinchi topshiriq – audioresurs bo'yicha tinglab tushunish.

Sinf xonasida har bir partada 1 nafardan o'quvchi joylashtirilib, tanlangan biletidagi mavzu yuzasidan audiolavha eshittiriladi. O'quvchilarning har biriga varaqlar berilib, audiolavhani tinglagan holda tushirib qoldirilgan so'zlarni to'ldirib

yoziqlari talab etiladi. Varaqlardagi bo'sh qoldirilgan so'zlar soni 5 tadan oshmasligi lozim. Audiolavha 3 martagacha eshittirilishi mumkin. Ushbu topshiriq 5 ballik tizim asosida baholanib to'g'ri yozilgan har bir so'zga 1 ball beriladi. Audiolavhalar o'quvchilar egallashlari lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalardan kelib chiqqan holda tanlanadi.

Ikkinchi topshiriq – biletida ko'rsatilgan mavzular yuzasidan suhbat.

Bunda o'quvchi mavzu yuzasidan o'z fikrini chet (ingliz, nemis va fransuz) tilida erkin bayon etishi kerak. O'quvchi tomonidan bildirilgan fikrlar grammatik va fonetik jihatdan to'g'ri bayon etilishi, nutqining ravonligi, mavzudan chetlashmaganligi va bildirilgan fikrlarning mantiqan bir-biri bilan bog'liqligi hisobga olinadi. Fikrlar bayon etilayotganda, so'z birikmalarining noto'g'ri ifodalanishi, grammatik va fonetik qoidalarga rioya qilmaslik hollari bir gapning o'zida ikki va undan ortiq kuzatilsa, o'sha gap hisobga olinmaydi. O'quvchi mavzuni yoritib bera olmasa, o'qituvchi o'quvchiga mavzu yuzasidan 3 ta savol berishi mumkin. Har bir berilgan savolga javob 5 ballik tizim asosida baholanadi. Masalan: 1-savolga 3 ball, 2-savolga 5 ball, 3-savolga 4 ball qo'yilsa, baholar umumlashtirilib, o'rtacha ball chiqariladi. $3+5+4 = 12:3 = 4$ ball. O'quvchilarni baholashda ball ular egallashlari lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalardan kelib chiqib belgilanadi.

2-topshiriq bo'yicha baholash mezonlari

Baholash mezonlari	Ball
Mavzuni to'liq og'zaki bayon qila olsa, mavzu yuzasidan fikr bildirsa va uni asoslay olsa, to'g'ri talaffuz va intonatsiya bilan gapirsa, berilgan mavzuga doir savollarga to'liq javob bera olsa.	5
Mavzuni qiyinchilik bilan og'zaki bayon qila olsa, fikr tor bo'lsa, biroz noto'g'ri talaffuz va intonatsiya bilan gapirsa, berilgan mavzuga doir savollarga qiyinchilik bilan javob bersa.	4
Mavzuni qisman qiyinchilik bilan og'zaki bayon qilsa, fikr bildirsa olmasa, to'g'ri talaffuz va intonatsiyaga rioya qilmasa, mavzuga doir savollarga qisman javob bersa.	3
Mavzuni tushunarsiz bayon qilsa, fikr bildirsa olmasa, to'g'ri talaffuz va intonatsiyaga rioya qilmasa, mavzu mazmuniga doir savollarga tushunarsiz javob bersa.	2
Mavzuni bog'lanmagan jumlar bilan og'zaki bayon qilsa, fikr bildirsa olmasa, to'g'ri talaffuz va intonatsiyaga rioya qilmasa, matn mazmuniga doir savollarga javob bera olmasa.	1

1-TOPSHIRIQ

1-BILET

1. "Xalq bayramlari va an'analari" mavzusida audiolavha.

2-BILET

1. “Ommaviy axborot vositalari” mavzusida audiolavha.

3-BILET

1. “San’at olami” mavzusida audiolavha.

4-BILET

1. “Sayohat” mavzusida audiolavha.

5-BILET

1. “Mening sevimli mashg‘ulotim” mavzusida audiolavha.

2-TOPSHIRIQ

1-BILET

1. “Maktabda jismoniy tarbiya” mavzusida suhbat.

2-BILET

1. “Sayohat tasavvurlarim” mavzusida suhbat.

3-BILET

1. “Kelajakdagi orzuyim” mavzusida suhbat.

4-BILET

1. “Men sevgan taom” mavzusida suhbat.

5-BILET

1. “Mening sevimli dasturim” mavzusida suhbat.

6-BILET

1. “San’at dunyosi” mavzusida suhbat.

7-BILET

1. “Bozorda” mavzusida suhbat.

8-BILET

1. “Tabiat muammolari” mavzusida suhbat.

9-BILET

1. “Dunyo taomlari” mavzusida suhbat.

10-BILET

1. “O‘zbekiston – mening vatanim” mavzusida suhbat.

11-BILET

1. “Chet tili xonasida” mavzusida suhbat.

12-BILET

1. “O‘zbekiston musiqa festivali” mavzusida suhbat.

13-BILET

1. “Mashhur haykallar” mavzusida suhbat.

14-BILET

1. “Men yoqtirgan film qahramoni” mavzusida suhbat.

15-BILET

1. “Mening orzuyim” mavzusida suhbat .

16-BILET

1. “Mening sevimli musiqam” mavzusida suhbat.

17-BILET

1. “Adabiyot namoyondalari” mavzusida suhbat.

18-BILET

1. “Oziq-ovqat do‘konida” mavzusida suhbat.

19-BILET

1. “Maktab imtihonlari” mavzusida suhbat.

20-BILET

1. “Tili o‘rganilayotgan mamlakat bayramlari” mavzusida suhbat.

21-BILET

1. “Mening sevimli mashg‘ulotim” mavzusida suhbat.

22-BILET

1. “Milliy liboslar” mavzusida suhbat.

23-BILET

1. “Yurtimizning diqqatga sazovor joylari” mavzusida suhbat.

24-BILET

1. “Mening o‘tgan kunim” mavzusida suhbat.

25-BILET

1. “O‘zbekiston Respublikasining bayrog‘i, madhiyasi va gerbi” mavzusida suhbat.

26-BILET

1. “Mamlakatimiz tabiati” mavzusida suhbat.

GEOGRAFIYA

8- sinf

Umumiy o'rta ta'lim maktablarining 8-sinfini tugatgan o'quvchilar geografiya fanidan DTS bo'yicha ma'lum darajada bilimga ega bo'ladilar.

O'quvchilarning olgan bilim, ko'nikma va malakalarini aniqlash maqsadida 2015-2016 o'quv yilida 8- sinflarda bosqichli imtixon bilet savollariga og'zaki javob berish usulida o'tkaziladi. Tayyorgarlik ko'rish uchun 20 daqiqa vaqt ajratiladi.

Har bir o'quvchiga bittadan bilet beriladi. Biletida 2 ta nazariy va 1 ta amaliy topshiriq keltirilgan.

Imtixon biletida 2 ta nazariy savol o'quvchilarning 8-sinfda "O'zbekiston iqtisodiy va ijtimoiy geografiyasi" kursi yuzasidan o'rganilgan mavzulari bo'yicha va 1 ta amaliy topshiriq 5-8 -sinf mavzulari yuzasidan beriladi.

Bilet savollariga O'zbekiston Respublikasining tabiiy sharoiti va tabiiy boyliklarining milliy iqtisodiyotdagi ahamiyati, milliy iqtisodiyotning tarmoqlari, aholi va inson omili, Respublika yoqilg'i energetikasi, agrosanoat majmuasi, aholiga xizmat ko'rsatish va turizm, xizmat ko'rsatish turlari (matbaachilik, ta'lim), O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotining hududiy tashkil etilishi (iqtisodiy rayonlar), atama va tushunchalar, hamda amaliy topshiriqlar kiritiladi. Birinchi savol kursning umumiy? Ikkinchi savol esa regional qismi mavzulari asosida tuzilgan.

Har bir savolga javob 5 ballik tizim asosida baholanadi. Masalan: 1-savolga 3, 2-savolga 5, 3-savolga 4 qo'yilib, baholar umumlashtirilib so'ngra ulardan o'rtacha ball chiqariladi. $3+5+4 = 12:3=4$

O'quvchilarni baholashda qo'yiladigan ball ular egallashlari lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalardan kelib chiqib belgilanadi.

Nazariy savollarga berilgan javoblar baholash mezonini.

№	Baholash mezonini	Ball
1.	O'quvchi tomonidan savollarga javob mazmunan to'la ochib berilib, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini aniq aytsa, xarita bilan ishlashni to'g'ri yo'lga qo'ya olsa.	5
2.	O'quvchi savollar javobini mazmunan to'la ochib berilib, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini aniq aytsa, xarita bilan ishlashda 1 ta va undan ortiq kamchilikka yo'l qo'ysa.	4
3.	O'quvchi savollar javobini mazmunan to'la ochib berib, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini izohlashda 2 ta va undan ortiq xatoliklarga yo'l qo'yilib, xarita bilan ishlashni to'g'ri yo'lga qo'ya olmasa.	3
4.	O'quvchi savollarga javob mazmunan to'la ochib bera olmasa, atama va tushunchalarning lug'aviy ma'nosini	2

	izohlashda 3 ta va undan ortiq xatoliklarga yo‘l qo‘yib, xarita bilan ishlashni to‘g‘ri yo‘lga qo‘ya olmasa.	
5.	O‘quvchi savollar javobini mazmunan to‘la ochib bera olmasa, atama va tushunchalarning lug‘aviy ma‘nosini izohlay olmasa, xarita bilan ishlashni to‘g‘ri yo‘lga qo‘ya olmasa.	1

Amaliy topshiriq javoblarini baholash mezonlari

№	Baholash mezonlari	Ball
1.	O‘quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda ilmiy xatoliklarga yo‘l qo‘yilmagan. Topshiriqning yechilish shartlari ko‘rsatilib, aniq va to‘g‘ri bajarilgan bo‘lsa.	5
2.	O‘quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda 1 ta va undan ortiq ilmiy xatoliklarga yo‘l qo‘yilgan. Topshiriqning yechilish shartlarida 1 ta dan ortiq xatoliklarga yo‘l qo‘yib bajarilgan bo‘lsa.	4
3.	O‘quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda 2 ta va undan ortiq ilmiy xatoliklarga yo‘l qo‘yilgan. Topshiriqning yechilish shartlari ko‘rsatilmasdan javobi to‘g‘ridan to‘g‘ri yozib qo‘yilgan bo‘lsa.	3
4.	O‘quvchi tomonidan topshiriqni bajarishda 3 ta va undan ortiq ilmiy xatoliklarga yo‘l qo‘yilgan. Topshiriqning yechilish shartlari ko‘rsatilmasdan javobi to‘g‘ridan to‘g‘ri yozib qo‘yilgan bo‘lsa.	2
5.	O‘quvchi topshiriqni bajarishga urungan ammo, mutlaqo xato bajargan bo‘lsa.	1

Izoh: Amaliy topshiriqlarini bajarish uchun zarur o‘quv jihozlari (O‘zbekiston Respublikasining tabiiy, iqtisodiy va siyosiy xaritalari, dunyoning tabiiy va siyosiy xaritalari, globus, 6,7,8- sinf o‘quv atlaslari va boshqa materiallar) o‘qituvchi tomonidan oldindan tayyorlab qo‘yiladi.

1 – BILET

1. O‘zbekiston Respublikasi eksport va importining tovar tarkibi haqida gapiring. Xaritadan O‘zbekiston bilan tashqi savdoda hamkorlik olib borayotgan davlatlarni ko‘rsating.
2. Qashqadaryo viloyati xo‘jaligining asosiy tarmoqlari haqida gapiring. Xaritadan viloyatning yoqilg‘i sanoati markazlarini ko‘rsating.
3. Vagon derazasidan qarab kelayotgan yo‘lovchi Qutb yulduzini dastlab poyezdning old tomonida ko‘rdi, biroz vaqtdan keyin Qutb yulduzi poyezdning o‘ng tomonidagi derazaning ro‘parasida paydo bo‘ldi. Poyezdning qaysi tomonga burilganini aniqlang.

2-BILET

1. O‘zbekiston Respublikasi aholisining jinsiy va milliy tarkibi haqida gapiring. O‘zbekistondagi 5ta eng katta shaharlarni xaritadan ko‘rsating.
2. Andijon viloyati xo‘jaligi haqida gapiring. Xaritadan mashinasozlik korxonalarini joylashgan shaharlarni ko‘rsating.
3. Samolyot Toshkentdan (V-soat mintaqasi) Pekingga (IX-soat mintaqasi) qarab Toshkent vaqti bilan soat 14:00 da uchib ketdi. Samolyot manziliga 4 soatda yetib borsa, ko‘nganida Pekinda soat nechi bo‘ladi?

3 – BILET

1. O‘zbekiston Respublikasining tabiiy geografik o‘rni, chegaralari, maydoni va tabiatining o‘ziga xos xususiyatlari haqida gapiring. Dunyoning siyosiy xaritasidan mamlakatimiz bilan bitta kenglikda joylashgan davlatlarni ko‘rsating.
2. Rangli metallurgiya sanoati haqida gapiring. Quyida berilganlardan og‘ir va yengil metallarni ajratib ayting. (Titan, aluminiy, mis, qalayi, magniy, oltin, platina, volfram, rux, qo‘rg‘oshin, nikel, kumush, molibden, uran, germaniy).
3. Dengiz tubiga exolot jo‘natgan ovoz to‘lqini 8 sekundda borib kelgan bo‘lsa, uning chuqurligi necha metrga teng bo‘ladi?

4 - BILET

1. O‘zbekiston aholisi, uning joylashuvi va milliy tarkibi haqida gapiring.
2. Qoraqalpog‘iston Respublikasining xo‘jaligi haqida gapiring. Hududning ijtimoiy-iqtisodiy rivojlanishiga ekologik sharoit qanday ta‘sir ko‘rsatadi?
3. O‘zbekistonda aholining yillik tabiiy o‘shish darajasi 472 ming kishini tashkil etib, tug‘ilganlar soni 609 ming kishini tashkil etsa, o‘lganlar sonini aniqlang.

5 – BILET

1. Yoqilg‘i sanoati haqida gapiring. Xaritadan neft hamda gazni qayta ishlash zavodlari joylashgan shahar va shaharchalarni ko‘rsating.
2. O‘zbekiston Respublikasi qaysi iqtisodiy rayonlariga bo‘linadi? Ularning hududiy tarkibi haqida gapiring.
3. Navoiy shahrida yillik yog‘in miqdori 240 mm ga, mumkin bo‘lgan bug‘lanish miqdori esa 1200 mm ga teng bo‘lsa, namlik koeffitsientini aniqlang.

6 – BILET

1. Quyidagi geografik atamalarning mazmunini ayting: migratsiya, urbanizatsiya, aholining tabiiy o‘shishi.
2. Farg‘ona viloyati sanoatining asosiy tarmoqlari qaysilar? Viloyatda qanday sanoat turlari bor? Ularni xaritada ko‘rsating.
3. Samarqand iqtisodiy rayonida respublika aholisining 11% yashaydi. Bu rayonga respublikada yig‘iladigan mevalarning 13,5 % i to‘g‘ri keladi. Ushbu mahsulot rayonning ixtisoslashgan tarmog‘i bo‘la oladimi? Javobingizni asoslab bering.

7 - BILET

1. O'zbekistonning rekreatsiya va turizm resurslari haqida gapiring. Mamlakatimizda qanday davolanish va dam olish maskanlari mavjud? Ular joylashgan shahar va shaharchalarni xaritadan ko'rsating.
2. Toshkent va Farg'ona iqtisodiy rayonlariga qiyosiy tavsif bering.
3. Toshkentda (V-soat mintaqasi) tush payti soat 12⁰⁰ bo'lganda, Nyu-York (XX-soat mintaqasi) va Sidney (X-soat mintaqasi) shaharlarida sutkaning qay vaqti bo'ladi?

8 – BILET

1. Gaz sanoati haqida gapiring. Tabiiy gazdan qanday maqsadlarda foydalaniladi? O'zbekistondagi gaz qazib olinadigan hududlarni xaritadan ko'rsating.
2. Navoiy va Xorazm viloyatlariga qiyosiy geografik tavsif bering.
3. Havo harorati +10°C bo'lganda, 1 m³ havo tarkibida 6 gramm suv bug'i mavjud bo'lsa, havoning nisbiy namligini aniqlang.

9 - BILET

1. O'zbekiston Respublikasining avtomobilsozlik sanoati va uning istiqbollari haqida gapiring. Xaritadan avtomobil ishlab chiqaradigan shaharlarni ko'rsating.
2. Toshkent iqtisodiy rayoni sanoatining asosiy tarmoqlari haqida gapiring. Iqtisodiy rayonning rangli va qora metallurgiya korxonalari joylashgan shaharlarini xaritadan ko'rsating.
3. O'zbekiston Respublikasi maydoni 448,9 ming km², aholisi 1.01.2013 yil holati bo'yicha 30 mln kishini tashkil etgan bo'lsa, aholi zichligini toping.

10 – BILET

1. Oziq-ovqat sanoati haqida gapiring. Tarmoq korxonalarini joylashtirishda qanday omillar hisobga olinadi?
2. Buxoro - Navoiy iqtisodiy rayonining xo'jaligi va uni hududiy tashkil etilishi haqida gapiring. Iqtisodiy rayonining metallurgiya va yoqilg'i sanoati markazlarini xaritadan ko'rsating.
3. Yanvar oyining o'rtacha harorati -8⁰ C, iyul oyidagi o'rtacha harorat +22⁰ C bo'lsa, bir yillik havo haroratining amplitudasi necha gradusga teng?

11 - BILET

1. O'zbekistonning tabiiy sharoiti va tabiiy boyliklari haqida gapiring. Xaritadan Farg'ona vodiysi, Mirzacho'l tekisligi, Qizilqum cho'li, Ustyurt platosi, Surxondaryo vohasini ko'rsating.
2. Sirdaryo viloyati xo'jaligida qaysi tarmoqlar yetakchilik qiladi? Xaritadan Sirdaryo IES joylashgan shaharni ko'rsating.
3. Tush paytida uylarning soyasi tushib turmaydigan ko'cha qaysi tomon (lar) ga yo'nalganligini aniqlang.

12-BILET

1. O'zbekistonda qora va rangli metallurgiyaning rivojlanishi haqida gapiring. Ushbu tarmoqlarning yirik markazlarini xaritadan ko'rsating.

2. Iqtisodiy rayonlarning ixtisoslashuvi deganda nimani tushunish lozim va bu jarayonga qanday omillar ta'sir ko'rsatadi?

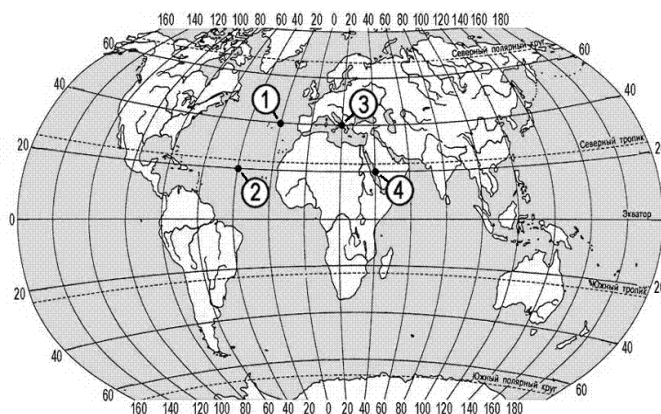
3. Buxoro va Qorako'l shaharlari orasidagi 25 kmli masofa birinchi xaritada 2,5 sm ga, huddi shu masofa ikkinchi xaritada 5 sm ga teng bo'lsa, xaritalarning masshtabini aniqlang. Aniqlangan masshtablarning qaysi biri yirik?

13 – BILET

1. Mehnat resurslari tushunchasini izohlab bering. O'zbekiston Respublikasida iqtisodiyotda band aholining xo'jalik tarmoqlari bo'yicha taqsimlanishi haqida aytib bering.

2. Surxondaryo viloyatining qishloq xo'jaligi va sanoati haqida gapiring. Xaritadan Termiz, Denov, Qumqo'rg'on, Sherobod va Boysun shaharlarini ko'rsating.

3. Koordinatalari 20° sh.k., 40° sh.u. bo'lgan nuqta xaritada qaysi raqam bilan ko'rsatilgan?

14 – BILET

1. O'zbekiston Respublikasida dehqonchilikning qaysi tarmoqlari yaxshi rivojlangan. Xaritadan sholichilik rivojlangan hududlarni ko'rsating.

2. Jizzax viloyatining tabiiy resurslari va xo'jaligi haqida gapiring. Xaritadan Jizzax, G'allaorol, Do'stlik shaharlari va Zomin shaharchasini ko'rsating.

3. Agar tog' etagida barometr 740 mm ni, tog' tepasida esa 440 mm ni ko'rsatsa, tog' cho'qqisining nisbiy balandligini aniqlang.

15 – BILET

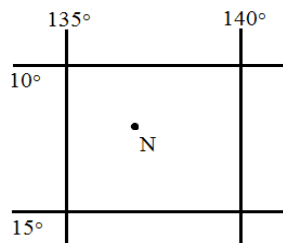
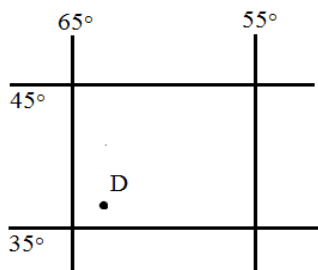
1. Quyidagi geografik atamalarning lug'aviy ma'nosini ayting: emigratsiya, immigratsiya, aglomeratsiya.

2. Namangan viloyati xo'jaligining asosiy tarmoqlari haqida gapiring. Xaritadan Namangan, Chust, Kosonsoy, Chortoq, Uchqo'rg'on shaharlarini ko'rsating.

3. Mamlakatga ko'chib kelganlar soni 250 ming kishi, ketganlar soni esa 280 ming kishiga teng. Migratsiya saldosini hisoblang.

16 – BILET

1. Quyidagi geografik atamalarning lugʻaviy maʼnosini ayting: sanoat tuguni, hududiy ishlab chiqarish majmuasi.
2. Mirzachoʻl iqtisodiy rayoniga umumiy tavsif bering. Xaritadan rayon shaharlarini koʻrsating
3. Quyidagi nuqtalarning geografik koordinatalarini aniqlang:

17 –BILET

1. Oʻzbekiston Respublikasining koʻmir sanoati va milliy iqtisodiyotda koʻmirdan qanday maqsadlarda foydalanilishi haqida gapiring. Xaritadan Angren, Shargʻun, Boysun koʻmir konlarini koʻrsating.
2. Buxoro viloyatining sanoati haqida gapiring. Xaritadan neftni qayta ishlash zavodi joylashgan viloyatdagi shaharni koʻrsating.
3. Toshkent shahri (V-soat mintaqasi) da ertalab soat 8³⁰ boʻlganda, Tokio shahri (X-soat mintaqasi) da soat necha boʻladi?

18 – BILET

1. Quruqlik transporti haqida gapiring. Xaritadan “Toshgʻuzor-Boysun-Qumqoʻrgʻon” temir yoʻlini koʻrsating, uning iqtisodiy ahamiyatini tushuntiring.
2. Xorazm viloyati xoʻjaligining oʻziga xos xususiyatlarini aytib bering.
3. Quyidagi nomli masshtablarni sonli masshtablarga aylantiring.
a) 1 sm da 3 km; b) 1 sm da 125 km; c) 1 sm da 40 m.

19 – BILET

1. Milliy iqtisodiyotimiz tarkibida qanday tarmoqlar mavjud? Ularni ishlab chiqarish va noishlab chiqarish tarmoqlariga ajrating.
2. Qoraqalpogʻiston va Surxondaryo viloyatlariga qiyosiy geografik tavsif bering. Ushbu hududlarning oʻzaro farqlarini keltirib chiqargan tabiiy omillar nima? Hududlar va ularning markazlarini xaritadan koʻrsating.
3. Berilgan maʼlumotlarga koʻra bir sutka davomida ob-havo quyidagicha oʻzgargan boʻlsa, sutka ichidagi oʻrtacha haroratni aniqlang. -6°C , -9°C , -12°C , -14°C , $+4^{\circ}\text{C}$, $+6^{\circ}\text{C}$, -6°C , -8°C .

20 – BILET

1. Quyidagi geografik atamalarning lugʻaviy maʼnosini ayting: GES lar kaskadi, rekreatsiya, rayon ixtisoslashuvi.
2. Fargʻona iqtisodiy rayoniga quyidagi reja asosida taʼrif bering.

a) geografik oʻrni (xarita yordamida); b) aholisi; c) qishloq xoʻjaligining asosiy tarmoqlari; d) sanoatining asosiy tarmoqlari; e) shaharlari.

3. Havo harorati $+30^{\circ}\text{C}$ boʻlganda, nisbiy namlik 60% ga teng boʻlsa, havodagi namlik miqdorini toping.

21 – BILET

1. Kimyo sanoati korxonalarini joylashtirishda qanday omillar hisobga olinadi? Respublikamizdagi yirik kimyo korxonalari joylashgan shaharlarni xaritadan koʻrsating.

2. Samarqand viloyati xoʻjaligining ixtisoslashuvi haqida gapiring. Xaritadan Samarqand, Kattaqoʻrgʻon, Urgut shaharlarini koʻrsating.

3. Dunyo okeanidagi suvi eng shoʻr dengiz Qizil dengiz hisoblanadi (42 g/l). Bu dengizning 4 tonna suvidan qancha tuz olish mumkin?

22 – BILET

1. Quyidagi geografik atamalarning lugʻaviy maʼnosini ayting (aholining mexanik oʻsishi, aglomeratsiya)

2. Navoiy viloyati xoʻjaligining asosiy tarmoqlarini ayting. Viloyat tabiiy sharoiti va resurslari xoʻjaligiga qanday taʼsir koʻrsatadi? Xaritadan viloyatdagi rangli metallurgiya va qurilish materisllari sanoati markazlarini koʻrsating.

3. Shaharda 1 yil mobaynida tugʻilish 800 kishi, oʻlim 300 kishi, koʻchib ketganlar soni 1200 kishi, koʻchib kelganlar soni esa 600 kishini tashkil etgan boʻlsa, shahar aholisi qanchaga oʻzgarganini hisoblab chiqing.

23 – BILET

1. Iqtisodiy-geografik oʻqin tushunchisini izohlab bering. Respublikamizning IGOʻni qanday tavsiflash mumkin?

2. Sirdaryo va Qashqadaryo viloyatlariga qiyosiy geografik tavsif bering.

3. Xaritada raqamlar bilan Afrika materigining qaysi obʼektlari koʻrsatilgan?

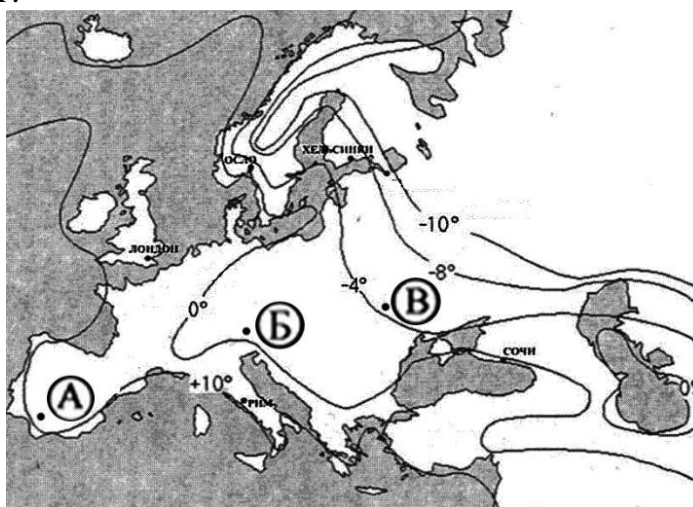

24 – BILET

1. Aholiga xizmat ko'rsatish sohaslariga qanday tarmoqlar kiradi? O'zbekistondagi eng yirik sayyohlik markazlarini xaritadan ko'rsating.
2. Toshkent iqtisodiy rayonining geografik o'rni va aholisi haqida gapiring.
3. Sangzorga qishda 168 mm, bahorda 174 mm, yozda 15 mm, kuzda esa 67 mm yog'in tushganligi ma'lum. Ushbu ma'lumotlardan foydalanib, Sangzordagi yillik yog'in miqdorini aniqlang.

25 – BILET

1. O'zbekiston elektroenergetikasi haqida gapiring. Respublikamizning yirik IES (issiqlik elektr stansiya) lari joylashgan shaharlarni xaritadan ko'rsating.
2. Navoiy va Xorazm viloyatlariga qiyosiy geografik tavsif bering.
3. Xaritadagi nuqtalarning qaysi birlarida yanvar oyida havo harorati eng past va eng baland bo'ladi?

26 – BILET

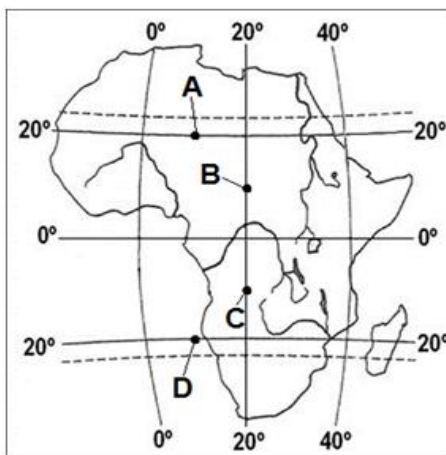
1. Mashinasozlik majmuasining tarmoqlarini sanab bering. Xaritadan O'zbekistondagi avtomobil zavodlari joylashgan shaharlarni ko'rsating.
2. Surxondaryo iqtisodiy rayonining xo'jaligi va uni hududiy tashkil etilishi haqida gapiring. Viloyat agroiqlimiy resurslari xo'jaligining ixtisoslashuviga ko'rsatgan ta'sirini tushuntiring.
3. Andijon viloyati maydoni 4,3 ming km², aholisi 2 mln 760 ming kishi, Sirdaryo viloyati maydoni 4,3 ming km², aholisi 750 ming kishini tashkil etgan bo'lsa, (1.01.2012 yil holati bo'yicha) aholi zichligini toping va qiyosiy taqqoslang.

27- BILET

1. O'zbekistonda chorvachilikning qaysi tarmoqlari rivojlangan? Chorvachilikning hududiy xususiyatlariga tabiiy sharoiti qanday ta'sir ko'rsatadi?
2. Toshkent iqtisodiy rayoni sanoatining asosiy tarmoqlari haqida gapiring. Xaritadan iqtisodiy rayonning rangli va qora metallurgiya korxonalarini joylashgan shaharlarini ko'rsating.
3. Samolyot 6 km balandlikda uchib bormokda. Yer yuzasida harorat +24°C bo'lsa, samolyot uchib borayotgan balandlikdagi haroratni aniqlang

28 -BILET

1. O'zbekistonda qora va rangli metallurgiya rivojlanishi haqida gapiring. Ushbu tarmoqlarning yirik markazlarini xaritadan ko'rsating.
2. Mirzacho'l iqtisodiy rayoniga quyidagi reja asosida ta'rif bering.
 - a) geografik o'rni (xarita yordamida);
 - b) aholisi;
 - c) qishloq xo'jaligining asosiy tarmoqlari;
 - d) sanoatining asosiy tarmoqlari;
 - e) shaharlari.
3. Xaritada belgilangan nuqtalarning qaysi birida 22 dekabr kuni Quyosh eng yuqori balandlikda turadi?

29- BILET

1. Avtomobilsozlik sanoati haqida gapiring. O'zbekistonda qaysi rusmdagi avtomobillar ishlab chiqarilmoqda? Avtomobilsozlik markazlarini xaritadan ko'rsating.
2. Samarqand iqtisodiy rayoniga quyidagi reja asosida ta'rif bering.
 - a) geografik o'rni (xarita yordamida);
 - b) aholisi;
 - c) qishloq xo'jaligining asosiy tarmoqlari;
 - d) sanoatining asosiy tarmoqlari;
 - e) shaharlari.
3. 5000 m balandlikka ko'tarilgan alpinistlarning barometri 250 mm simob ustunini ko'rsatgan bo'lsa, shu vaqtda tog' etagidagi havo bosimi qanchaga teng bo'ladi?

30-BILET

1. Yengil sanoat mahsulotlari va uning tarmoqlari haqida gapiring. Uning rivojlanishi va joylashtirilishiga qaysi omillar ta'sir ko'rsatadi?
2. Quyi Amudaryo iqtisodiy-geografik rayonining iqtisodiy-geografik o'rni, tabiiy sharoiti va resurslari hamda ixtisoslashuvi haqida so'zlab bering.
3. Sirdaryo viloyatining O'zbekiston aholisidagi ulushi 2,5%, paxta yetishtirishdagi hissasi esa 3,5%. Paxtachilik viloyat uchun ixtisoslashgan tarmoq bo'la oladimi? Javobingizni asoslang.

O'ZBEKISTON DAVLATI VA HUQUQI ASOSLARI

8-SINF

Prezidentimiz Islom Karimov tomonidan: *“Xalqimizning huquqiy madaniyatini yuksaltirish davlat siyosati darajasiga ko'tarilishi lozim, zero,*

*mustaqillik soʻzining zamirida ham katta ulugʻ huquqqa ega boʻlish degan tushuncha yotadi*¹, deb taʼrifladi. Davlatimizning mazkur siyosatni amalga oshirishda, yaʼni oʻquvchi-yoshlarga huquqiy taʼlim berish, ularda milliy huquq tizimi toʻgʻrisidagi tasavvurlarni uygʻotish, huquqiy madaniyatni yuksaltirish, qonun ustuvorligini anglash, huquqiy davlat hamda fuqarolik jamiyatini yuzaga keltirishda taʼlim muassasalarining hamda pedagoglarning oʻrni alohida mazmun kasb etadi.

Davlat va huquq asoslari fanidan bosqichli nazorat topshiriqlari 3 ta savolda shakllantirilgan. 1- va 2-savollar bevosita nazariy bilimlar, 3-savol esa huquqiy kazuslardan iborat. Shuningdek, mazkur fanning asosiy maqsadi oʻquvchilarning xulq madaniyatida umummilliy qadriyatlar, axloq, odob tushunchalari shakllanishi va maʼlum bir koʻnikmalarga ega boʻlishlari bilan belgilanadi.

Oʻquvchilarning ushbu darslardan olgan bilimlari oddiy maktabning ichki qoidalariga, oʻquvchi odobiga rioya qilishda aniqlanadi. Demak, “Davlat va huquq asoslari” fani ijtimoiy fan boʻlib, bevosita oʻquvchilarning xulq-atvorlariga taʼsir koʻrsatadi. Shuning uchun ham oʻquvchining bergan javoblari baholanganda, albatta, ularning xuql-atvori va amalda maktabning ichki tartib-qoidalariga rioya qilishlari, odob-axloqlari ham qoʻshib baholansa, maqsadga muvofiq boʻladi.

Quyida oʻquvchilarni baholash tartibini havola qilamiz. Baholash tartibiga koʻra oʻquvchi birinchi savolga 4, ikkinchi savolga 5, uchinchi savolga 5 ball olgan boʻlsa, odob axloq madaniyatiga ega boʻlish yuzasidan 4 ball toʻplagan boʻlsa, oʻrtacha ball quyidagicha $4+5+5+4=18:4=4.5$ hisoblanadi. Agar oʻquvchining toʻplagan bali 4.5 va undan yuqori boʻlsa yaxlit 5 ball quyiladi.

“Davlat va huquq asoslari” fani chuqurlashtirib oʻqitiladigan taʼlim muassasalarida, har bir biletga qoshimcha 1ta savol kiritish mumkin. Savollar oʻqituvchi tomonidan tuziladi hamda metod birlashma tomonidan tasdiqlanadi.

Oʻquvchilar bilimini baholash uchun quyidagi jadval taklif etiladi.

1. Nazariyaga oid berilgan savolga oʻquvchining bergan javobi quyidagicha baholanadi.

Berilgan savol mohiyatini tushunish	1 ball
Atamalarga izoh bera olish	1 ball
Mazkur savol nazariyasini bilish	1 ball
Savol nazariyasini bilishi va misollar bilan tushuntirib bera olish	1 ball
Mazkur savolni nazariy jihatdan tushunish va Konstitutsiya yoki	1 ball

¹ Karimov I.A. “Yuksak huquqiy tafakkur – demokratik jamiyat taqozosi. 6-tom, T.: “Oʻzbekiston”, 1998, 22-b.

qonunlar bilan bog'liqligini ko'rsata olish	
Jami:	5 ball

2. Masala ishlash bo'yicha o'quvchining bergan javobi quyidagi asosda baholanadi.

Huquqbuzarlikni odob-ahloq qoidalari tomonidan aniqlay olish	1 ball
Berilgan masalani obyektini va subyektini topish	1 ball
Berilgan masalani huquqning qaysi sohasiga oid ekanligini aniqlash	1 ball
Huquqbuzarlikning obyektiv, subyektiv tomonlarini ajrata olish	1 ball
Huquqbuzarlikka huquqiy baho bera olish	1 ball
Jami:	5 ball

3. O'quvchining xulq-atvori (axloq-odobi), olgan bilimlarini amaliyotga tatbiq eta olishi

Amalda maktabning ichki tartib-qoidalariga rioya qilish	1 ball
Umuminsoniy va milliy qadriyatlarni o'zining faoliyatida aks ettirish	1 ball
Sinfdozlari va atrofidagi insonlar bilan ijobiy munosabatda bo'lish	1 ball
Egallagan bilimlarini aytib bera olishi va so'zlashuv madaniyatiga ega bo'lish	1 ball
Maktab va sinflarda belgilangan jamoa tadbirlarida faol ishtiroki	1 ball
Jami:	5 ball

1-bilet

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Islom Karimov asarlarida davlat va huquqqa oid asosiy g'oyalar.
2. Adliya idoralari va ularning asosiy vazifalari.
3. Agar 14 yoshli voyaga yetmagan shaxs do'stlarining gaplariga kirib bironing xonadoniga o'g'irlikka kirsa, u qanday qonunbuzarlikka yo'l qo'ygan bo'ladi va unga qanday jazo belgilanadi?

2-bilet

1. Inson huquq va erkinliklarining kafolati.
2. Qonuniylik tushunchasi.
3. Agar voyaga yetmagan shaxs sinfdoshidan mobil telefonini so‘rab turib, keyin egasiga qaytarib bermasa, u qanday qonunbuzarlikka yo‘l qo‘ygan bo‘ladi va unga qanday jazo belgilanadi?

3-bilet

1. Huquqiy davlatning maqsad va vazifalari.
2. “Huquqiy tartibot” atamasiga izoh bering.
3. Agar voyaga yetmagan o‘smirlar avtomashinani olib qochib ketsa, ular qanday qonunbuzarlikka yo‘l qo‘ygan bo‘ladi va unga qanday jazo belgilanadi?

4-bilet

1. Davlat boshqaruv shakllari.
2. Qonuniylik va huquqiy tartibot o‘rtasidagi bog‘liqlik.
3. Voyaga yetmaganlar maktab partasiga sinfdoshlarining shaxsini tahqirlovchi haqoratli so‘zlarni yozib qo‘yganligi uchun javobgarlikka tortiladilarmi?

5-bilet

1. Davlat va uning o‘ziga xos xususiyatlari haqida tushuncha bering.
2. Voyaga yetmaganlarning shaxsiy mulklari haqida ma’lumot bering.
3. Agar voyaga yetmagan shaxs birovning xatini so‘roqsiz o‘qigani va uni mazmunini do‘stlariga gapirib berganligi uchun javobgarlik mavjud bo‘ladimi?

6-bilet

1. Davlatning iqtisodiy, ijtimoiy, madaniy va ma’rifiy vazifalari haqida ma’lumot bering.
2. Voyaga yetmaganlar bilan tuziladigan kelishuvlarning o‘ziga xosligini tushuntirib bering.
3. 8-sinf o‘quvchisi maktabning omborxonasida berkitib sigaret chekdi va uni o‘chirmasdan yerga tashlab yubordi, natijada yong‘in chiqdi. Buning uchun qanday javobgarlik belgilanadi?

7-bilet

1. Unitar, federativ va konfederativ davlatlar hamda ularning belgilarini tushuntirib bering.
2. Voyaga yetmagan fuqarolarni ishga olish tartibi haqida ma’lumot bering.
3. Voyaga yetmagan shaxs qo‘shni xonadonga o‘g‘irlikka tushmoqchi bo‘lgan shaxslarga xonadon eshigini ochib berishga ko‘maklashdi, so‘ngra javobgarlikdan qo‘rqib militsiyaga xabar berdi. Unga javobgarlik belgilanadimi?

8-bilet

1. Davlatning tuzilish shakllariga ta’rif bering.

2. Voyaga yetmagan fuqarolar mehnat sharoitlari.
3. 15 yoshli maktab o'quvchisi velosipedida noma'lum shaxsning yonidan o'tib ketayotib, uning mobil telefonini olib qochdi. Velosiped haydovchisi qanday jazoga tortiladi?

9-bilet

1. Demokratik va nodemokratik siyosiy tartibotlarning belgilariga ta'rif bering.
2. Umumiy saylov huquqini tushuntirib bering.
3. Agar voyaga yetmagan shaxs narkotik moddalarni tarqatish bilan shug'ullansa, unga nisbatan qanday javobgarlik qo'llaniladi?

10-bilet

1. Davlat hokimiyati organlari va ularning faoliyatini tushuntirib bering.
2. Konstitutsiya va uning asosiy mazmunini sharxlang.
3. Agar o'quvchi sinfdoshining badaniga qasddan o'rtacha og'ir shikast yetkazsa, u qanday huquqbuzarlik sodir etadi va qanday javobgarlikka tortiladi?

11-bilet

1. Huquqiy davlatning asosiy belgilarini ta'riflab bering.
2. Qonun ustuvorligini tushuntirib bering.
3. Maktab sport zalidagi mashg'ulotlar jarayonida o'quvchining otgan to'pi oynaga tegib sindirsa, o'quvchiga javobgarlik belgilanadimi?

12-bilet

1. "Fuqarolik jamiyati" maqsad va vazifalari haqida ma'lumot bering.
2. "Fuqarolik" tushunchasiga ta'rif bering.
3. Avtomobilni olib qochmoqchi bo'lgan voyaga yetmagan shaxslar uchastka noziri tomonidan to'xtatib qolindi. Ular javobgarlikka tortiladilarmi?

13-bilet

1. O'zbekiston Respublikasida fuqarolik jamiyatining shakllanishi.
2. Konstitutsiyaviy huquq tushunchasiga ta'rif bering.
3. Tanaffus vaqtida 8-sinfda o'qiydigan qiz dugonasini hazillashib turtib yubordi. Natijada dugonasining oyog'i jiddiy jarohat oldi. U qanday javobgarlikka tortiladi?

14-bilet

1. Jamiyatda huquqiy madaniyatni yuksaltirish milliy dasturining mazmunini tushuntirib bering.
2. "Konstitutsiyaviy qonunchilik" tushunchasiga ta'rif bering.
3. Agar voyaga yetmagan shaxs suv purkaydigan o'yinchoq pistolet bilan tahdid solib, do'konda o'g'rilik sodir etmoqchi bo'lsa, javobgarlik belgilanadimi?

15-bilet

1. Hokimiyatning bo'linish tamoyillari haqida ma'lumot bering.
2. Konstitutsiyaviy tuzim tushunchasiga ta'rif bering.

3. Agar voyaga yetmagan shaxs fuqaroning kiyimidan, sumkasidan yoki yuk bagajidan o'g'rilik sodir etsa, qanday jazo qo'llaniladi?

16-bilet

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti va uning vakolatlari.
2. Ombudsman atamasiga ta'rif bering.
3. 15 yoshli voyaga yetmagan shaxs hazillashmoqchi bo'lib, qo'shnisining sigirini uyidan uzoqroq yerdagi daraxtga bog'lab qo'ydi. Qo'shnisi faqatgina kun kech bo'lib qolgandagina sigirini topdi. Voyaga yetmagan shaxs javobgarlikka tortiladimi?

17-bilet

1. Oliy Majlisning asosiy vazifalari haqida ma'lumot bering.
2. Huquq deganda nimani tushunasiz?
3. Voyaga yetmagan shaxs hech kim ko'rmayotganligidan foydalanib, uyining oldida turgan avtoullovning g'ildiraklarini teshib qo'ydi. Unga qanday javobgarlik belgilanadi?

18-bilet

1. O'zbekiston Respublikasida ijro hokimiyati tizimi va uning tashkil etilishi.
2. "Senzura" tushunchasiga ta'rif bering.
3. 15 yoshli voyaga yetmagan shaxs harakatlanayotgan avtoullovlarga qarata mayda toshlarni otdi. Bu o'rinda voyaga yetmagan shaxsga nisbatan qanday jazo qo'llaniladi?

19-bilet

1. Davlat organlari tushunchasiga ta'rif bering.
2. Ko'ppartiyaviylik deganda nimani tushunasiz?
3. Agar voyaga yetmagan shaxs maktab mulkiga jiddiy zarar yetkazsa, unga nisbatan qanday jazo qo'llaniladi?

20-bilet

1. O'zbekiston Respublikasida sud hokimiyati.
2. Fuqarolarning o'zini-o'zi boshqarish organlariga ta'rif bering.
3. 14 yoshli voyaga yetmagan shaxslar temir yo'l relslarini bog'lab turuvchi boltlarni yechib oldilar. Ularga nisbatan qanday javobgarlik qo'llaniladi?

21-bilet

1. Huquq va axloq normalari o'rtasidagi farqlarni tushuntirib bering.
2. Ma'muriy huquqbuzarlik tushunchasiga ta'rif bering.
3. 17 yoshli voyaga yetmagan shaxslar o'lkashunoslik muzeyidan eksponatlarni o'g'irladilar. Ularga nisbatan qanday javobgarlik qo'llaniladi?

22-bilet

1. Huquq normasining tuzilishi (gipoteza, dispozitsiya va sanksiya)ga ta'rif bering.

2. Huquq normasining belgilarini tushuntirib bering.
3. Voyaga yetmagan shaxslar internet tarmog'i orqali sinfdoshlari haqida bo'xton ma'lumotlarni joylashtirib, ma'naviy zarar yetkazdilar. Ularga nisbatan qanday javobgarlik qo'llanadi?

23-bilet

1. O'zbekiston Respublikasining huquq tizimini tushuntirib bering.
2. Ommaviy axborot vositalari haqida ma'lumot bering.
3. Voyaga yetmagan shaxs o'zgani ishonchini suiste'mol qilib, uning mulkiga ega bo'lib oldi. Unga qanday javobgarlik belgilanadi?

24-bilet

1. Xalqaro huquq me'yorlari va tamoyillarini tushuntirib bering.
2. Oliy xo'jalik sudi haqida ma'lumot bering.
3. 8-sinf o'quvchilari tanaffus vaqtida bir-birlari bilan urushib qoldilar. Biri ikkinchisining kuylagini yirtib tashladi. Qanday javobgarlik vujudga keladi?

25-bilet

1. Qonunosti hujjatlari haqida ma'lumot bering.
2. "Xabeas korpus" instituti nima?
3. 16 yoshli voyaga yetmagan shaxs bildirmasdan podyezdda turgan velosipedni o'g'rilab qochdi. Qanday javobgarlik vujudga keladi?

26-bilet

1. Huquqbuzarlik belgilarini tushuntirib bering.
2. Saylovlar. Demokratik saylov tizimi haqida ma'lumot bering.
3. Voyaga yetmagan shaxs hazillashib 103 raqamiga telefon qilib, ularning ko'chalarida bir kishining tobi qochib qolganligini aytdi. Qanday javobgarlik vujudga keladi?

27-bilet

1. Huquqbuzarlik turlarini tushuntirib bering.
2. Diniy tashkilotlar va ular faoliyatining o'ziga xosligi haqida ma'lumot bering.
3. Voyaga yetmagan maktab kutubxonasidan o'qish uchun kitob olib, uning bir necha sahifalarini yirtib bersa, javobgarlikka tortiladimi?

28-bilet

1. Huquqiy javobgarlik haqida ma'lumot bering.
2. Nodavlat va jamoat tashkilotlari hamda ularning faoliyati to'g'risida tushuntirib bering.
3. Agar o'quvchi dars vaqtida mobil telefonidan foydalansa, qanday javobgarlik yuzaga keladi?

29-bilet

1. O‘zbekiston Respublikasining huquqni muhofaza qilish organlari tizimi haqida ma’lumot bering.
2. Jamiyat va davlatning o‘zaro munosabatlarini tushuntirib bering.
3. 16 yoshli voyaga yetmagan shaxs svetaforning qizil chirog‘i yonib turganida chorrahaga yugurib chiqqanligi sababli yo‘l harakati buzilishi hodisasi yuz berdi. Qanday javobgarlik mavjud?

30-bilet

1. O‘zbekiston Respublikasining sud tizimi va prokuratura organlarini tushuntirib bering.
2. Fuqaroviy huquqbuzarlik haqida ma’lumot bering.
3. 12 yoshli o‘quvchi uzrsiz sabablarga ko‘ra ko‘p dars qoldirsa, qanday chora qo‘llash mumkun?

BIOLOGIYA

So‘z boshi.

“Odam va uning salomatligi” fani umumta’lim maktablarining 8-sinfida tugatiladi. O‘quvchilar 5-6-sinflarda botanika, 7-sinfda Zoologiya, 8-sinfda Odam va uning salomatligi fanlaridan ma’lum bilim, ko‘nikma va malakalarga ega bo‘lishlari talab etiladi.

Masalan:

O‘quvchilar 5-6-sinflarda botanika kursidan ma’lum bilim, ko‘nikma va malakalardan namunalar quyidagilardir.

-botanika fani mazmunida beriladigan asosiy biologik qonunlar va nazariyalarni bilish;

-o‘simlikning ildizi, poyasi, bargi, vegetativ ko‘payishi, guli, mevasi va urug‘lari, o‘simlik organlarining atrof-muhit bilan bog‘liqligi, o‘simliklar sistematikasi, o‘simliklarning asosiy bo‘limlari, o‘simliklar olamining rivojlanishi, o‘simliklar qatlami, manzarali o‘simliklar haqida bilimga ega bo‘lish;

-tur, urug‘, oila, turkum, sinf, tip to‘g‘risidagi asosiy sistematik birliklar;

-o‘simliklarga nisbatan ehtiyotkorona munosabatda bo‘lishning zarurligini bilish va unga amal qila olish;

- O‘zbekistonda botanika fanining rivojlanish tarixini bilish;

-botanika faniga oid bilimlardan turmushda, o‘simliklarni muhofaza qilishda, qishloq xo‘jaligi ishlarida foydalana olish.

7-sinf Zoologiya fanidan bir va ko‘p hujayrali hayvonlarni, ular tuzilishidagi xususiyatlarni, hayvonlarning oziqlanishi, nafas olishi, ayirishi, moddalar almashinuvini, ko‘payishi, o‘sishi, rivojlanishi, xulq-atvorini, so‘rg‘ichli chugalchaglarning kelib chiqishi, ko‘payishi, rivojlanishini, odam askaridasi, parazit chugalchaglarning xilma-xilligini, halqali chugalchaglarning xilma-xilligini, qorinoyoqli mollyuskalar va ikki pallali mollyuskalarni, bo‘g‘imoyoqlilar tipi, qisqichbaqasimonlar, o‘rgimchaksimonlar va hasharotlar sinfi haqidagi

ma'lumotlarni, xordalilar tipi, ularning ichki va tashqi tuzilishini, baliqlarning ko'payishi va xilma-xilligini, sudralib yuruvchilarning umumiy tavsifi, kelib chiqishi va xilma-xilligini, qushlarning tashqi va ichki tuzilishi, ko'payishi va xilma-xilligini, kelib chiqishi va umumiy tavsifini, sutemizuvchilarning tashqi va ichki tuzilishi, ko'payishi, rivojlanishi va kelib chiqishi, ahamiyati va ularni muhofaza qilishni bilishlari.

8-sinf "Odam va uning salomatligi" fani mazmunida beriladigan asosiy biologik qonunlar va nazariyalarni bilish;

-odam organlari va ularning vazifalarini tushuntira olish;

-O'zbekistonda tibbiyot fanining rivojlanish tarixini bilish;

- odam va uning salomatligiga oid bilimlardan tibbiyotda va turmushda foydalana olish.

"Odam va uning salomatligi" fanidan bosqichli nazorat og'zaki so'rov shaklida o'tkaziladi. Har bir o'quvchiga 3 tadan savol beriladi. Savollarning 2 tasi nazariy, 1 tasi amaliy mashg'ulotga oid bo'ladi. Har bir berilgan savolga javob 5 ballik tizim asosida baholanadi. Baholar umumlashtirilib, o'rtacha baho chiqariladi. Masalan : $5+4+3=12:3=4$

O'quvchilarni baholashda ball ular egallashlari lozim bo'lgan bilim, ko'nikma va malakalardan kelib chiqib belgilanadi.

Nazariy savollarga berilgan javoblarni baholash mezonlari

№	Baholash mezonlari	Ball
1	Savollar mazmunan to'la ochib berilsa, tushunchalar to'liq va aniq yoritilsa.	5
2	Javoblar asosan to'g'ri, lekin izchillik buzilgan, qonuniyatlar va nazariyalar tavsifida qisman noaniqliklar bo'lsa.	4
3	Javoblar qisman to'g'ri, tushunchalarni izohlashda bir qancha xatoliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa.	3
4	Javoblar to'g'ri xulosalanmagan, fikrlar chalkash, tushunchalarda xatolar ko'p.	2
5	Tushunchalar noto'g'ri talqin etilgan, javoblar xato bo'lsa.	1

Amaliy ish va laboratoriya mashg'ulotlarini baholash mezonlari

№	Baholash mezonlari	Ball
1	Laboratoriya ishini bajarish ketma-ketligiga rioya etilgan holda to'g'ri va to'liq bajarilgan, rasm va jadvallar aniq ifodalangan, to'g'ri xulosalangan bo'lsa.	5
2.	Ishni bajarish ketma-ketligiga rioya etilgan. Tajribalar to'liq bajarilgan, lekin natijalarni ifodalashda kichik xatoliklarga yo'l qo'yilgan bo'lsa.	4
3.	Ishni bajarish ketma-ketligiga to'liq rioya etilmagan. Ish qisman	3

	to'g'ri bajarilgan, lekin natijalar rasm va jadvallarda ifodalanmagan bo'lsa.	
4.	Jihozlar to'g'ri tanlangan, lekin ishni bajarish ketma-ketligiga rioya etilmagan, ishni bajarishga to'g'ri yondashilmagan bo'lsa.	2
5.	Jihozlar to'g'ri tanlanmagan, ish noto'g'ri bajarilgan.	1

Amaliy ishlar va laboratoriya mashg'ulotlarini o'tkazish uchun zarur laboratoriya jihozlari, preparatlar va boshqa materiallar o'qituvchi va laborant tomonidan oldindan tayyorlanadi.

1-BILET

1. Vatandoshlarimizning tibbiyot fanining rivojlanishiga qo'shgan hissalarini nimadan iborat?
2. Dorivor va iste'mol qilinadigan o'simliklarga oid qanday ma'lumotlarni bilasiz?
3. Gerbariydan foydalanib gulli o'simliklarning organlarini ko'rsatib bering.

2- BILET

1. To'qimalarning tuzilishi va vazifalariga ko'ra taqqoslang.
2. Zoologiya fanining asosiy mazmuni va vazifalari nimadan iborat?
3. Gerbariydan foydalanib gulli o'simliklarning organlarini ko'rsatib bering.

3- BILET

1. Soxta oyoqlilar sinfiga mansub hayvonlarning ahamiyatini tushuntirib bering.
2. Ra'nodoshlar oilasiga kiruvchi o'simliklar haqida ma'lumot bering.
3. Ichki organlardan qon ketganda birinchi yordam berish.

4- BILET

1. Gul o'simliklarning ko'payish organi ekanligini tushuntiring.
2. Vegetativ nerv sistemasining vazifasi nimalardan iborat?
3. Tufelkaning tuzilishi, harakatlanishi va ta'sirlanishini mikroskopda o'rganish.

5- BILET

1. Suyaklarning qanday shakllari bor?
2. Odam tanasi suyaklarini qismlarga bo'lib tushuntirib bering.
3. Mog'or zamburug'idan preparat tayyorlash va uni mikroskopda kuzatish.

6- BILET

1. Nerv sistemasining qanday kasalliklarini bilasiz?
2. Reflekslarning yuzaga kelish sabablari va xususiyatlari nimalardan iborat?
3. Odam tinch holatda bo'lganda va jismoniy ish bajarganda tomir urishi (puls) sonini sanash.

7- BILET

1. Suyaklar qanday tarkibga ega?
2. Markaziy nerv sistemasining tormozlanishining qanday xillari farq qilinadi?
3. Piyoz po'stidan va chigit tuklaridan preparat tayyorlang va ularni mikroskopda ko'rib, mikroskopda ko'rganlaringizni tushuntiring.

8- BILET

1. Mevalarning tabiatdagi va insonlar hayotidagi ahamiyatini tushuntirib bering.
2. Nutq va fikrlash, uning o'ziga xos xususiyatlari nimalardan iborat?
3. Sut kislotasi hosil qiluvchi bakteriyalarni mikroskopda kuzatish.

9- BILET

1. Ikki va bir urug'pallali o'simliklar sinfi va ularning o'ziga xos xususiyatlari haqida ma'lumot bering.
2. Oliy nerv faoliyatining asosiy shakllari nimalardan iborat?
3. Qonning shaklli elementlarini mikroskopda o'rganish.

10- BILET

1. Qonning tarkibi va shaklli elementlari haqida ma'lumot bering.
2. O'simliklar dunyosiga ekologik omillarni ta'sirini tushuntirib bering.
3. Muskullarning dinamik ishini kuzatish.

11- BILET

1. So'rg'ichlilar va tasmaimon chuvalchaglarni o'zaro taqqoslang va tushuntirib bering.
2. Nerv sistemasining gigienasi nimadan iborat?
3. Muskullarning statik ishini kuzatish.

12- BILET

1. Immunitetning mohiyati, organizmning himoyalaniish bosqichlari nimalardan iborat.
2. Shakli o'zgargan yer osti novdalar (tugunak, piyozbosh, ildizpoya). Ularning o'simlik va insonlar hayotidagi ahamiyatini tushuntiring.
3. Ko'rish o'tkirligini aniqlash.

13- BILET

1. Yurak qanday qismlardan tuzilgan?
2. Ko'zning tuzilishi va funksiyasi haqida ma'lumot bering.
3. Burchoqdoshlar oilasiga kiruvchi mosh, yantoq, sebarga kabi o'simliklarni gerbarylardan yoki yangi o'simliklardan olingan namunalarni o'zaro taqqoslash.

14- BILET

1. Katta va kichik qon aylanish doirasining mohiyati nimadan iborat?
2. O'rgimchaksimonlar sinfiga mansub hayvonlarning tuzilishi, va ko'payishini tushuntirib bering.

3. Arteriya qon tomiridan qon ketganda birinchi yordam berish.

15- BILET

1. Gullarning shamol va hashorotlar yordamida changlanishidagi tafovutlarni tushuntirib bering.
2. Eshitish organining tuzilishi va funksiyasi nimalardan iborat?
3. Ko'krak qafasi harakatini tajribada kuzatish.

16- BILET

1. Qonning tomirlar bo'ylab harakatlanishini tushuntirib bering.
2. Parazit chuvalchaglardan himoyalaniş maqsadida shaxsiy gigiena qoidalariga rioya qilish haqida ma'lumot bering.
3. Bilak arteriyasida qon bosimini o'lchash.

17- BILET

1. Tashqi muhit omillarining yurak faoliyati va qon bosimiga ta'siri nimadan iborat?
2. Qisqichbaqasimonlar sinfiga mansub hayvonlarning tuzilishi, ko'payishi, xilma-xilligini tushuntirib bering.
3. Muskul to'qimasining mikropreparatini mikroskopda kuzatish va uni jadval yoki rasmdagi muskul to'qimasi bilan taqqoslash.

18- BILET

1. Nafas olish a'zolarining ahamiyati nimalardan iborat?
2. Mog'or zamburug'ining tuzilishi va hayotini tushuntirib bering.
3. Issiq va oftob urganda birinchi yordam berish.

19- BILET

1. Ovoz apparati qayerda joylashgan va qanday qismlardan iborat?
2. Ikki pallali molluskalarning tuzilishi, xilma-xilligi haqida nimalarni bilasiz?
3. Nafas havosi tarkibidagi karbonat angidrid gazini aniqlash.

20- BILET

1. O'pka va to'qimalarda gazlar almashinuvi qanday bosqichlarda amalga oshadi?
2. Bolaning o'sishi va rivojlanish bosqichlari haqida ma'lumot bering.
3. Bilak suyagi singanda birinchi tibbiy yordam berish.

21- BILET

1. Nafas olish organlarining ishi qanday boshqariladi?
2. Lishayniklarning tuzilishi va ahamiyati haqida ma'lumot bering.
3. Muskul va paylarning shikastlanishida birinchi yordam berish.

22- BILET

1. Lansetnikning umurtqali va umurtqasiz hayvonlarga o'xshashlik belgilari nimalardan iborat?
2. Odam evolyutsiyasining asosiy yo'nalishlari haqida ma'lumot bering.

3. Kapilyar qon tomirlardan qon ketganda birinchi tibbiy yordam berishni ko'rsating.

23- BILET

1. Ovqat hazm qilish a'zolarining tuzilishi va vazifasi nimalardan iborat?
2. Suvda hamda quruqda yashovchilarning tashqi, ichki tuzilishi va sezgi a'zolari.
3. Vena qon tomiridan qon ketganda birinchi tibbiy yordam berish qoidalarini tushuntirib btring.

24- BILET

1. Ovqat hazm qilish a'zolarining kasalliklari va ularning oldini olish choralari nimalardan iborat?
2. Bir hujayrali suvo'tlarning asosiy xususiyatlari, suvo'tlarning ko'payish jarayonini tushuntirib bering.
3. Biriktiruvchi to'qimasining mikropreparatini mikroskopda kuzatish va uni jadval yoki rasmdagi biriktiruvchi to'qimasi bilan taqqoslash.

25- BILET

1. Vitaminlar, ularning turlari va ahamiyati nimalardan iborat?
2. To'qay va tog' o'rmon qushlarining o'ziga xos xususiyatlarini tushuntirib bering.
3. Su'niy nafas oldirish qanday amalga oshiriladi?

26- BILET

1. Sutmizuvchilarning ko'payishi, rivojlanishi va kelib chiqishi haqida ma'lumot bering.
2. Buyrakda siydik hosil bo'lish jarayonini tushuntirib bering.
3. Teri kuyganda birinchi yordam berish.

27- BILET

1. Ayirish tizimining ahamiyati nimadan iborat?
2. Markaziy nerv sistemasining kasalliklari haqida ma'lumot bering.
3. Bir kecha kunduzgi ovqat ratsionini tuzish.

28- BILET

1. Tuyoqli sutemizuvchilarning o'ziga xos xususiyatlarini tushuntirib bering.
2. Buyrak usti, me'da osti va jinsiy bezlarning funksiyalari nimalardan iborat?
3. Epiteliy to'qimasining mikropreparatini mikroskopda kuzatish va uni jadval yoki rasmdagi epiteliy to'qimasi bilan taqqoslash.

29- BILET

1. Gipofiz bezi garmonlari va ularning organizmga ta'siri nimalardan iborat?
2. Shartli va shartsiz reflekslar bir-biridan qanday farq qiladi?
3. Nerv to'qimasining mikropreparatini mikroskopda kuzatish va uni jadval yoki rasmdagi nerv to'qimasi bilan taqqoslash.

30- BILET

1. Qalqonsimon, qalqon orqa va ayrisimon bezlarning funksiyalari nimalardan iborat?
2. Shartli refleksning tormozlanishi qanday ahamiyatga ega?
3. Barglarning suv bug'latishini tajribada qanday kuzatish mumkin?

